

Per 1366/2005

10038962,2

COBISS •

GORISKA KNJINICA

OGLAR

glasilo Kulturnega društva Zavratac

Zavratac

- 3 UVODNIK
- 4 AKTUALNO
- 4 KOLEDAR 2006
- 5 KS ZAVRATEC
- 6 ŽUPNIJSKI PASTORALNI SVET ŽUPNIJE ZAVRATEC
- 7 UREDITEV SKUPNIH PROSTOROV
- 8 GASILKE NA IGU IN V POSTOJNI
- 9 GASILCI PGD ZAVRATEC
- 9 GASILSKI RALLY
- 10 EKOLOGIJA IN OKOLJE
- 10 ORKANI IN TORNADI
- 12 PTIČJA GRIPA
- 14 INTERVJU
- 14 MARKO RIJAVEC IN NJEGOVA PRVA PESNIŠKA ZBIRKA
- 16 KULTURA
- 16 URHOVA NEDELJA
- 19 LIKOVNO DOGAJANJE V LETU 2005
- 20 DANE ZAJC
- 22 DUNAJ - OGLEDE LIKOVNIH RAZSTAV
- 24 POZDRAVLJEN, DUNAJ
- 26 ČEZ PLANKE
- 26 DOBRODELNI KONCERT V ROVTAH
- 27 NAŠA DEDIŠČINA
- 27 TERICE, JESEN
- 28 KMETIJSKI SEJEM V ZAVRATCU
- 29 IZ ZGODOVINE
- 29 FUŽINARSTVO V BREKOVICAH
- 29 ŠOLSTVO PRED SEDEMDSESETIMI LETI
- 30 POEZIJA IN PROZA
- 31 ŠOLSKE STRANI
- 36 ŠPORT IN RAZVEDRILO
- 36 DOLOMITI
- 39 KREDARICA - BOLAN SEM BIL...
- 40 RAZVEDRILO
- 41 ŠALE IN ANEKDOTE
- 42 POSLOVNE STRANI

UVODNIK

Spet so pred nami božični in novoletni prazniki. To so dnevi, ki so namenjeni predvsem počitku, hkrati pa je to tudi čas, ko imamo priložnost, da se zazremo sami vase in se vprašamo, kaj smo v iztekajočem se letu naredili dobrega in česa ne. Gotovo je bilo vsakega nekaj, vendar smo ljudje zelo različni - nekateri si zapomnijo predvsem dobre stvari, se tega vesele in z upanjem gledajo naprej v prihodnost, drugi pa povsod iščejo le slabe (če jih ni, se jih pa naredi), "jambrajo", se smilijo sami sebi in potem gre vse samo še slabše.

Tudi pri časopisu Oglar imamo zdaj priliko, da pogledamo in rečemo, kaj je bilo dobrega in kaj ne, saj letos mineva peto leto od izida prve številke našega glasila. K temu ste povabljeni tudi vi, dragi vaščani. Povejte ali napišite nam svoje predloge in želje - in če bodo dobronamerni, jih bomo z veseljem upoštevali. Sicer pa imate tudi tu dve možnosti: Lahko iščete napake v vsakem članku. Verjamemo, da jih ne bo težko najti, tako v slovnici kot v vsebini. Lahko pa nam tudi vi verjamete, da nobena od teh napak ni nastala namerno. Nihče na tem svetu ni popoln, posebej, če je treba včasih delati na hitro in tipkati tudi ponoči.

Na voljo pa vam je še druga pot, ki zahteva veliko več truda, je pa lepša in daje več zadovoljstva. Napišite kak članek, kar koli, če pa vam to ne gre najbolje od rok, pa nam povejte svojo zamisel, kak predlog, s katerim bi postal Oglar v bodoče še boljši in zanimivejši. Tako boste storili nekaj dobrega zase in za druge. In na tej poti ne boste osamljeni, saj nas po njej hodi že kar veliko. In z dobro voljo premagujemo vse težave.

Veselo praznovanje božično-novoletnih dni vam želi

Polona Gantar

OGLAR, letnik 5, št. 2, december 2005

Glasilo izdaja Kulturno društvo Zavratac dvakrat letno

Uredniški odbor: Tomaž Mivšek (*odgovorni urednik*), Nataša Pintar (*jezikovna obdelava*), Polona Gantar, Jožef Lazar, Andrej Mivšek, Renata Kogovšek, Robert Rijavec, Darko Bogataj, Mojca Mivšek, Kristina Bogataj, Darja Kogovšek, Jasmina Kogovšek, Barbara Leskovec, Sašo Pintar

Naslovna in zadnja stran: Andrej Mivšek

Fotografija: Robert Rijavec

Tisk in oblikovanje: ABC Merkur d.o.o. Idrija

Naklada: 300 izvodov

KOLEDAR 2006

Upravni odbor

V letošnjem letu se je v Zavratcu rodila ideja o izdelavi stenskega koledarja za leto 2006. Zato smo v kulturnem društvu sprožili akcijo zbiranja fotografij, katerih avtorji smo Zavračani.

Konec meseca oktobra je potekel rok za oddajo fotografij. Prejeli smo 32 fotografij. Na podlagi prejetih fotografij smo se odločili, da izdelavo koledarja prestavimo na naslednje leto. Glavni razlog za odložitev izdelave koledarja je premajhno število prejetih fotografij. Za kvalitetno izdelavo koledarja je nujno potrebno zagotoviti, da motivi mesecev predstavljajo tisti letni čas, kateremu mesec pripada. Temu pa z naborom prejetih fotografij nismo mogli zadostiti. Tako je prevladala odločitev, da se izdelava koledarja izvede v prihodnjem letu.

Vas pa naprošamo, da fotografirate naslednje leto v vseh letnih časi, čim več motivov Zavratca. Natančnejšo podobo koledarja bomo objavili v naslednjih mesecih. Želimo vam veliko fotografskih užitkov in kakovostnih fotografij.

UVODNIK

3 UVODNIK
 4 AKTUALNO
 5 KOLEDAR 2006
 6 KZ ZAVRATEC
 7 ZAVRATSKI PASTORALI SVET ŽUPNIJE ZAVRATEC
 8 UREDITEV ŠOLNIH PROSTOROV
 9 GASILCI NA IČU IN V IČOSTNI
 10 GASILCI ROK ZAVRATEC
 11 GASILCI RALY
 12 GASILCI IN DIKOJE
 13 DRUŠTVA IN TORGAD
 14 PČIJA GRUPE
 15 ŽIVLJENJE
 16 MARIJO KJAVČEK IN ŽIBOVČA PRVA
 17 PESHČA ŽARKA
 18 KULTURA
 19 ŽIVLJENJE
 20 ŽIVLJENJE
 21 ŽIVLJENJE
 22 ŽIVLJENJE
 23 ŽIVLJENJE
 24 ŽIVLJENJE
 25 ŽIVLJENJE
 26 ŽIVLJENJE
 27 ŽIVLJENJE
 28 ŽIVLJENJE
 29 ŽIVLJENJE
 30 ŽIVLJENJE
 31 ŽIVLJENJE
 32 ŽIVLJENJE

ZAVRATEC

KS ZAVRATEC

Darko Bogataj

Načrti krajevne skupnosti za leto 2005 so bili predstavljeni v prejšnji številki glasila Oglar. Ko sedaj ob koncu leta ocenjujemo dosežene plane, lahko ugotovimo, da smo zastavljene načrte le delno uresničili. Na zboru krajanov letos marca je bilo največ kritik na račun slabega stanja lokalne ceste od gasilskega doma proti cerkvi. Občina je izpolnila obljubo in prenovila omenjeni odsek. Hkrati je bilo urejeno tudi odvodnjavanje in prepust, kar je bistvenega pomena, da cesta ostane dolgo v dobrem stanju. Saniran je bil tudi udor pri gasilskem domu in asfaltiran prostor pred oglasno desko.

Prejeli smo nekaj kritik na račun strmega vzpona pred cerkvijo, vendar se zaradi velikih stroškov, ki bi jih morala na lokalni cesti kriti krajevna skupnost za dodatna zemeljska dela, nismo odločili. Zaradi velikih stroškov smo tudi opustili načrtovano asfaltiranje parkirišča pred župniščem.

V letošnjem letu je bil začrt načrtovani projekt ureditve prostorov nad gasilskim domom. Trenutno je prostor izdelan in načrtujemo še položiti laminat in opremiti prostor s pohištvo.

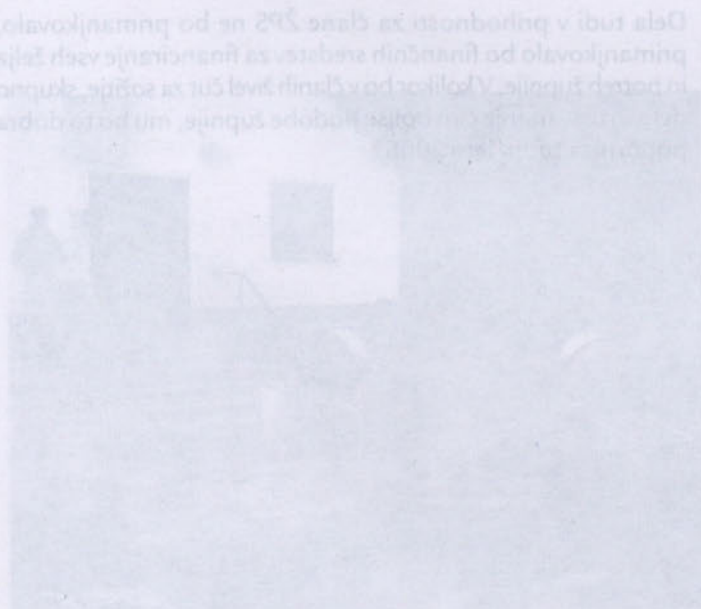
Tudi letošnja donacija družbe Kolektor bo namenjena opremiti skupnih prostorov. Podrobnejši opis je v ločenem članku. Veliki projekt ureditve trga pred cerkvijo ne gre po načrtovanih planih. Dveletno pogajanje z lastnikom parcele g. Kavčičem je brezuspešno. Porabili smo veliko energije in v problem vključili

tudi osebe, ki niso povezane s problemom. O podrobnostih ne želim pisati, čeprav bi lahko napisali roman. Dejstvo je, da je bil interes krajevne skupnosti za odkup 5 m pasu ob robu parcele (cca 100m²) tako velik, da se je zaradi obljube o prodaji spustila v reševanje spora med dvema mejašema. Lahko trdim, da smo storili vse, da bi dosegli kompromis in hkrati izpolnili pogoje za prodajo parcele, čeprav smo brez uspeha. Zahvaljujem se vsem, ki sem jih prosil za pomoč pri reševanju problema, predvsem g. Berce in g. Rejcu. Glede na razplet razmer smo bili prisiljeni izvesti rezervni načrt in delati tam, kjer lahko. Pri kapelici je bil izdelan nasip za dodatna parkirišča. V naslednjem letu planiramo premakniti hidrant in nadaljevati z nasipom okoli kapelice. Nasip okoli kapelice bo omogočal več parkirnih mest. Po ureditvi nasipa bomo uredili okolico pred kapelico. V prihodnosti pa bo potrebno načrtovati tudi obnovo kapelice.

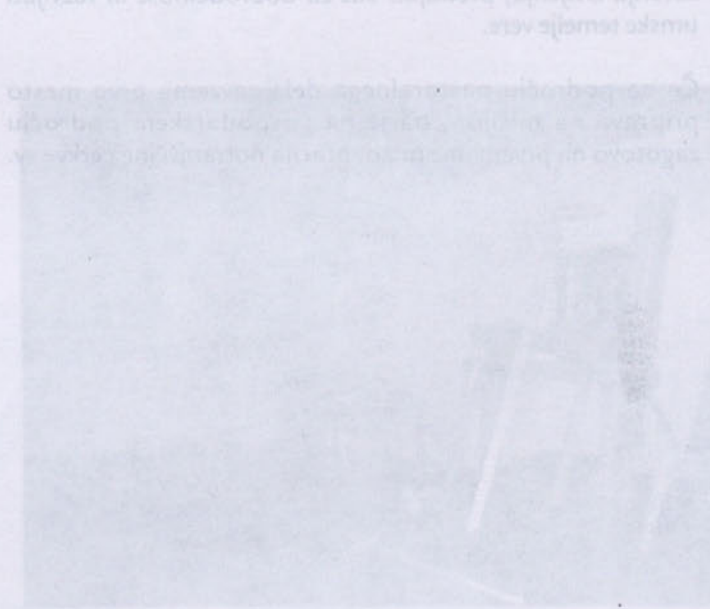
Projekt, ki kot vse kaže ne bo izveden v letošnjem letu, je ureditev in priprava zemeljskih del na cesti "po Gojnah" in pod šolo. Izbran je bil izvajalec Lapajne, ki si je cestišče že ogledal. Zaradi velike zasedenosti izvajalca se je začetek del zamaknil iz jeseni v zimo. Izvedba projekta bo odvisna od vremenskih razmer. Sedanje stanje cestišča zelo otežuje pluzenje, zato je bil velik pritisk na izvajalca, da cesto uredi pred zimo.

Poleg napredka kraja je velik interes krajevne skupnosti, da njeni krajani živijo v slogi in medsebojnem spoštovanju. Prav spoštovanje in zaupanje pa je pogoj za kompromise, ki jih moramo za dosego skupnega cilja tudi kdaj sklepati med seboj.

V imenu KS Zavratec želim vsem uspešno in mirno leto 2006.

Delo na trgu pred cerkvijo. Foto: Darko Bogataj

Projekt ureditve trga. Foto: Darko Bogataj

ŽUPNIJSKI PASTORALNI SVET ZAVRATEC

Samo Čuk

Kako bo župnija postala kraj žive vere, kjer se učinkovitost pristnih krščanskih odnosov pokaže v vsakdanjem življenju? Župnija naj bo kraj, kjer je vernik doma in se počuti sprejetega!

Odgovor na ta spoznanja so župnijski pastoralni sveti (ŽPS). Njihov namen je povezati vsa prizadevanja laikov v župniji z duhovnikom. Prvi odgovorni za vsa področja življenja župnije je župnik, župnijski pastoralni svet pa je tisti, ki je z njim soodgovoren. Poseben namen ŽPS je v tem, da duhovniku pomaga povezati, preverjati in usmerjati pastoralno delo v župniji. In prav na tem mestu se izkaže večja vloga laikov v Cerkev. Laiki so del Cerkev in zato soodgovorni za njeno življenje in razvoj. Moderni način življenja je tudi mnogo bolj zapleten kot je bil nekdanj in da bi Cerkev izpolnila svoje poslanstvo, je potrebna večja zavzetost, ne samo duhovnika, temveč tudi vernih laikov. Razen tega pridejo laiki v stik z ljudmi in področji življenja, ki so duhovnikom malo ali nedostopna.

Na župniji nedvomno tudi v prihodnje ostaja osrednja skrb za versko življenje v vseh razsežnostih: oznanjevanje, bogoslužje in karitativna dejavnost. Sodobna vizija župnije je župnija skupnosti občestev, ki združuje in povezuje vse pobude v enoto. Župnija je prostor, kjer ta občestva živijo in delujejo v skupni duhovni blagor, hkrati pa jim prinaša svežega duha.

To sporočilo je pomembno zlasti v obdobju, ko se celotna župnija pripravlja na sveti misijon, ki bo v tednu od 24.03. do 02.04. 2006. Priprave potekajo že od leta 2004 in sicer na različnih nivojih, po skupinah, v cerkvi ali pa z vsakodnevnim oglašanjem misijonskega zvona. Namen priprave je pospeševati zorenja življenja, prebujati čut za dobrodelnost in razvijati umske temelje vere.

Če na področju pastoralnega dela zavzema prvo mesto priprava na misijon, pa je na gospodarskem področju zagotovo na prvem mestu adaptacija notranjščine cerkve sv.

Katarine na Medvedjem Brdu. Večja gradbena dela so se pričela v mesecu septembru z delovno akcijo, ko se je odstranil omet. Nato so bila izvedena dela za izvedbo elektro-inštalacij in novi ometi. Ostala finalna dela, kot tudi pleskanje, pa bo potrebno izvesti v letu 2006.

Na seji ŽPS je bilo ugotovljeno, da cerkev na Medvedjem Brdu spada med zaščitene spomenike kulturne dediščine v občini Logatec in se je potrebno prijaviti na javni razpis za dodelitev sredstev za sofinanciranje akcij zaščitene kulturne dediščine, ki ga vsakoletno financira občina Logatec. S tem bi župnija pridobila določena finančna sredstva za kritje stroškov.

V okolici cerkve sv. Urha v Zavratcu pa je čutiti aktivnosti v zvezi z graditvijo »vaškega« trga. Projekt še ni uvidel belega dne, ampak določene aktivnosti se vseeno izvajajo. Če je verjeti pregovoru Po jutru se dan spozna, potem se trgu nekoč dobro obeta. Poleg ureditve vaškega trga pa sledi tudi ureditev notranjščine zakristije v Zavratcu. Glede na to, da je cerkev sv. Urha v zadnjih letih doživela kar nekaj prenovitev, je samoumevno, da bo prenova zakristije zaradi razpoložljivih sredstev nekoliko počasnejša kot je bila obnova v preteklih letih.

Največje breme za župnijo pa je seveda dolg do dijaškega doma v Vipavi. Po sklepu članov ŽPS v letu 2003 je bil na škofijo naslovljen predlog za odlog plačila in sicer za najdaljši možni rok t.j. do 31.12. 2005. Sedanje stanje izkazuje, da dolg ni še v celoti poravnani in povzroča nemalo skrbi, kako dolg v čim krajšem času poravnati in se izogniti visokim obrestim.

ŽPS se pri svojem delu srečuje tudi s problematiko usklajevanja časovnih terminov z župnijo Godovič glede praznovanja praznikov in drugih jubilejev. Pojavljajo se ideje in predlogi po večjem združevanju vernikov obeh župnij, vendar v župljanih, tako v eni kot drugi župniji, prevladuje čut po lokalni pripadnosti cerkvi, kar je od vernikov, glede na to, da so v vsej zgodovini imeli v bližini duhovnika, tudi samoumevno.

Dela tudi v prihodnosti za člane ŽPS ne bo primanjkovalo, primanjkovalo bo finančnih sredstev za financiranje vseh želja in potreb župnije. V kolikor bo v članih živel čut za sožitje, skupno delo in ustvarjanje čim boljše podobe župnije, mu bo to dobra popotnica tudi v letu 2006.

UREDITEV SKUPNIH PROSTOROV

Darko Bogataj

KS Zavratac je skupaj s kulturnim in gasilskim društvom pregledovala možnosti za ureditev skupnega prostora, kjer bi lahko nemoteno razvijali svoje ideje. Na koncu smo se odločili, da je najbolj pametno, če se ugnezdimo na podstrešju gasilskega doma. Tako bo na 40m² skupna pisarna gasilskega društva, kulturnega društva in krajevne skupnosti. Prostor je brez pregradnih sten in bo lahko uporabljen tudi kot manjša sejna soba.

Glavni nosilec projekta je Jože Lazar, ki je dokazal, da poleg elektrike dobro obvlada tudi organizacijo dela, da sploh ne omenjam tudi drugih del. Za začetek je bilo potrebno prebiti ploščo in odprtino za vrata, ki jih je izdelal mizar Jože. Ker zaenkrat še nimamo kril, je moral Jani (specialist za varjenje) izdelati stopnice do druge plošče.

Prva zidarska dela v prostoru so se začela že februarja, točno na občnem zboru kulturnega društva. Ko je potekal zbor kulturnikov, je Milan nadstropje višje veselo polagal bloke siporeksa. To je bil dokaz, da mislimo zares, češ naj vidijo vsi kulturniki, da medtem ko oni sanjajo, mi delamo. Po veliki zagnanosti je, kot pravijo, padel jermen s kolesa. Takrat je zadevo vzel v svoje roke Jože.

Mirko je pripravil trame za "škarje", Jani je spremenil vpetje gasilske sirene, tako da nimamo v prostoru droga, na katerem je bila nekoč sirena (vprašajte Jožeta, zakaj bi bil lahko celo dober drog v prostoru). Septembra so se dela s polno paro nadaljevala naprej. Milan s pomočniki je prostor ometal, vzdal okvirje ter opravil vsa zidarska dela. Velik projekt je bila izdelava

Izdelava tlakov. Foto: Darko Bogataj

tlaka. Pred tem je bilo seveda potrebno položiti izolacijo - stiropor, mrežo in vse pripraviti za delo. Skupna akcija je potekala v soboto in z majhno posodo smo skozi okno spravili ves potrebni beton. Delo je potekalo hitro, skoraj smo morali hladiti škripec. V akciji so se posebno izkazali delavci na mešalcih, ki so bili deležni posebne pohvale zidarskega mojstra. (morda vam pride prav - najboljši beton v Zavratacu meša Tomaž). Po tlakih je bilo potrebno izolirati stop. Jože je porabil več popoldnevov za izolacijo. Skupaj z Andrejem sta najprej namestila deske in nato smo pritrdili še izolacijo.

Po končani izolaciji je bila izvedena naslednja velika akcija - nabijanje opaža. Jože je aktiviral zavraške mizarje in tako sta Franci in Robert vodila mizarska dela. Pred tem je bilo seveda potrebno opaž prebarvati. Poleg nabijanja opaža je istočasno potekla tudi razširitev prostora pred vhodom v gasilski dom in čiščenje za gasilskim domom. Matej s kopačem in Franci s prikolico sta dobro opravila svoje delo. Sobotna akcija je potekla do noči. Jože nas je priganjal do konca, vendar naj mu bo, saj je po končanem delu spekel čevapčiče, ki so vsem šli dobro v slast.

Preden se v prostore vselimo, moramo prostor pobeliti in položiti laminat. Nekaj rabljenih omar smo prejeli na Kolektorju, tako da nekaj pohištva že imamo. Največje delo, ki je pred nami, je ureditev dostopa do vhodnih vrat, kar načrtujemo prihodnje leto.

Rad bi se zahvalil vsem, ki so s svojim delom brezplačno pomagali pri urejanju prostorov. Posebna zahvala pa velja Jožetu, ki je poleg tega, da je vse organiziral, tudi vložil največ dela in svojega časa.

Vsak naj sam oceni, koliko in če je dovolj prispeval k skupnemu projektu. Če ima kdo občutek, da je premalo, bo kmalu dobil spet priložnost.

Izoliranje prostora. Foto: Darko Bogataj

GASILKE NA IGU IN V POSTOJNI

Mateja Lazar

V okviru izobraževanja gasilk smo se mrzlo novembrsko soboto odpeljale v izobraževalni center na IG. Sama sem si predstavljala, da je to največ nekaj stavb, ko pa smo prispele, sem kar ostrmela od začudenja.

Najprej so nas odpeljali v glavno stavbo, kjer so nam pokazali film, kako in kje potekajo razna izobraževanja. Potem smo si ogledale nekaj prostorov, zatem pa odšle na ogled poslopij in objektov.

Videle smo 16 metrov visok stolp, kjer se operativci usposablajo za delo na višini in reševanje iz višine. Zraven se nahaja stavba, ki je napol ruševina, kjer se usposablajo za reševanje iz stavb, ki so v stanju podiranja. Na poligonu so se nekateri učili, kako se rešuje ponesrečenca iz avtomobila, ki je udeležen v prometni nesreči. Tu je še stavba, kjer se učijo reševanja iz zadimljenih prostorov, pa ruševina, kjer usposabljuje pse, ki pomagajo pri reševanju ponesrečencev, ujetih pod ruševinami, pa ploščad, kjer se učijo delati ob zelo visokih temperaturah, ki nastanejo pri požarih, pa bazen, kjer se usposabljujejo potapljači in še mnogo drugih stvari, ki jih morajo znati operativci-gasilci.

Velik vtis mi je pustil poligon, kjer preizkušajo operativce v sposobnostih iznajdljivosti in vzdržljivosti. Tam se nahajajo med seboj povezane »kletke«, po katerih se prebijajo operativci, s tem, da imajo na sebi vso opremo, ki je predpisana za gasilce, ki sodelujejo pri reševanju. Zraven sodi tudi maska za reševanje iz zadimljenih prostorov, saj gredo tudi skozi prostor, ki je zadimljen in segret. Pred koncem ogleda poligona pa nas je vodič presenetil z vožnjo v višino do 25 metrov - s košaro za delo na višini.

Že kar dobro premražene smo se odpravile na zares dobro kosilo v centru.

Nato smo se odpeljale še v POSTOJNO na ogled centra za obveščanje s številko 112. Sprejela nas je gospa MARINKA CEMPRE, kjer sta nam s kolegom predstavila delo centra, kako deluje in povedala, ob kakšnih priložnostih ljudje pokličemo številko 112. Ker je ravno čas, ko je aktualna ptičja gripa, sta povedala, da ljudje večkrat pokličejo, ko najdejo kakšno poginulo ptico in že sumijo, da je umrla za to boleznijo. Takrat jim svetujejo, naj pokličejo veterinarsko ambulanto. Večkrat se tudi zgodi, da se nekdo samo »heca« in pokliče številko 112, zato sta nam povedala, da to ni najbolj zaželeno, saj bi mogoče ravno takrat nekdo potreboval pomoč, pa je zato ne bi dobil pravočasno. Zato sta nam svetovala, naj pokličemo številko 112 res samo takrat, ko jo resnično potrebujemo.

Za konec pa smo obiskale še gasilski dom POSTOJNA, kjer smo si ogledale njihov voznik park. Najbolj pa nas je zanimal nov gasilski avto za reševanje iz predorov. Kot nam je povedal dežurni gasilec, ga na srečo še niso preizkusili za resne namene. Ima pa veliko dodatne opreme, ki jo potrebujejo gasilci za reševanje ponesrečencev iz gorečega predora.

Polne novih in lepih vtisov smo se odpeljale proti domu. Zaželele smo si le še na skorajšnje snidenje.

Ob tej priložnosti bi se prav lepo zahvalila gospe MARICI RUPNIK in vsem ostalim gasilkam PGD DOLE, ki so me sprejele medse in povabile na to nepozabno doživetje.

Zato vabim vsa dekleta in žene, ki bi rade pripomogle k razvoju PGD ZAVRATEC, da se mi pridružijo. Saj delo gasilk ni samo gašenje kot tako, ampak je tudi pomoč ljudem ob naravnih nesrečah, požarih, pa tudi priprava veselja in raznih zabav in prireditev, ki popestrijo in polepšajo življenje kraja, v katerem živimo.

Za konec pa še gasilski pozdrav: NA POMOČ!

GASILCI PGD ZAVRATEC SE PREBUJAJO

Jani Kogovšek

»No, pa se je začelo nekaj premikati«, se je slišalo iz ust nekaterih vaščanov. Mislili so na PGD Zavratac, saj so člani in operativci PGD Zavratac organizirali tradicionalni RALLY s sosednjimi PGD. Ta RALLY se je odvijal v soboto 29. 10. 2005 in je potekal iz Zavrata na Vrsnik, od tam na Ledinsko Razpotje, naprej v Dole ter se zaključil v Zavratac pri kavernah. Sledila je pogostitev vseh udeležencev.

Toda to še ni vse. Operativci in poveljnik PGD Zavratac so v ponedeljek 31. 10. 2005 izvedli še posebno vajo v domačem kraju. Najprej smo hoteli preveriti dolžino in spajanje cevi v najbolj naseljenem delu vasi, to je okoli domačij pri Brniku in Možinatu. Z dejanskim stanjem smo bili zadovoljni.

Druga naloga se je odvijala v Spodnjem Zavratac, na lokaciji Slabetove domačije. Tudi tukaj smo ugotovili zadostno število cevi ter zadovoljiv vodni tlak v hidrantu.

Po končani nalogi smo se na ukaz poveljnika odpeljali proti kavernam. Tu nas je pri Doritu čakala kondicijska vaja, kjer smo porivali »pokvarjen« FIAT UNO.

V zgornjih kavernah so nam zadimili prostore, kjer nas je čakala zahtevna naloga. V prostoru so bile postavljene ovire, poiskati pa smo morali tudi skrito Simonovo lutko z imenom FANČI. Prinesti jo je bilo treba na sveži zrak, kjer smo pričeli z oživljanjem. V prostor sta vedno vstopala po dva operativca skupaj, zaradi varnosti pa sta bila opremljena s svetilkami in vrvjo za lažji povratek iz prostora. Vsak, ki je preizkusil aparat za dihanje, je bil zadovoljen z načinom in kakovostjo dihanja. Vsi smo to nalogo dobro opravili, poveljnik pa je bil z akcijo zelo zadovoljen.

S takšnimi in podobnimi akcijami bi radi nadaljevali tudi v prihodnje in na ta način pridobili čimveč mladih operativcev za nadaljnje delo v društvu ter v skrbi za čimbolj varno in kvalitetno življenje v Zavratac.

Z ognjem se nikoli ne igra! Prijazen ogenjček lahko v trenutku zraste v neobvladljiv požar in ogrozi tvoje in druga življenja. Zato vžigalice in vžigalnike pusti pri miru.

GASILSKI RALLY

Urban Kogovšek

Vsako leto se na področju KS Zavratac, Vrsnik, Ledine in Dole organizira gasilski rally. Vsako leto rally organizira drugo društvo, to leto pa je organizacija padla na PGD Zavratac. Leto je potekal v soboto, 29. oktobra 2005 na relaciji Zavratac-Brekovice-Žirovnica-Vrsnik-Led. Razpotje-Dole-Zavratac. Vsako gasilsko društvo je pripravilo po eno vajo.

Štart je bil pri gasilskem domu v Zavratac. »Proga« je šla mimo Brekovic, Žirovnice na Vrsnik, kjer je bila prva vaja in sicer trodelni napad. Prej smo se v kombiju šalili, da bo to vaja presenečenja zavraške ekipe. Iz Vrsnika nas je pot vodila proti Ledinskemu Razpotju, kjer je bilo treba nekaj sto metrov od gostilne pri Špičku v ostrem ovinku pomagati poškodovancu, ki je »padel« s kolesom. Še dobro, da je Jože Lazar Z. 25 vedel, kako se stvari streže, in je ranjenca skoraj sam obvezal. Naložili smo ga na nosila in ga odnesli na cesto, se stlačili v TAM-a in šli naprej.

Naslednja postaja je bila v Doleh, pri gasilskem domu, kjer je bilo treba gasiti nevarne snovi. Jaka in Luka sta svoje delo z gasilnimi aparati opravila skoraj predobro, tako da so potem komaj spet zakurili nazaj, da je gorelo še za zadnje društvo.

Zadnja vaja je bila v Zavratac, v zgornjih kavernah. Smrekove veje delajo čudeže, zato se je uporabilo le-te, da se je kaverne zadimilo. Nato sta morala iti dva z dihalnimi aparati in svetilko notri in poiskati lutko, ki jo je skrilo prejšnje društvo. Trajalo je nekaj časa, da so jo našli, nato pa jo spet skrili.

Na koncu smo se zbrali še v gasilskem domu, kjer je bil postroj. Opazovalci na vajah, poveljniki društev so povedali vsak svoje mnenje, kako se je vaja opravilo, kaj bi še lahko izboljšali... Malo smo si še, kot se za gasilce spodobi, pogasili žejo še in se, bolj ali manj hitro, razšli.

Prireditev je uspela, organizacija je bila dobra in upam, da bo takih prireditev čim več.

NA POMOČ!

ORKANI IN TORNADI

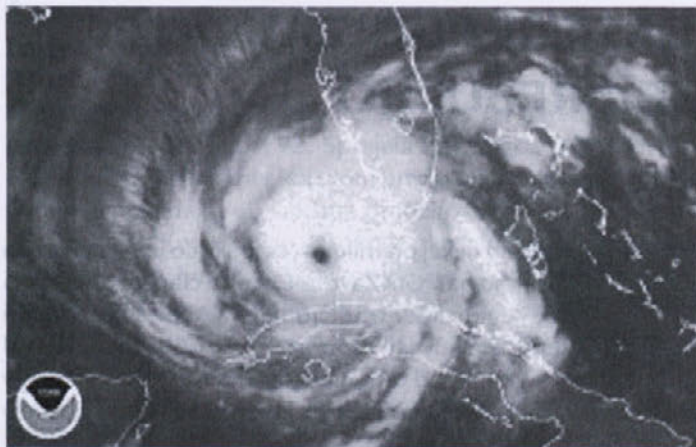
Tomaž Mivšek

V času intenzivnih podnebnih sprememb se nam pogosto postavlja vprašanje kam vse to pelje. Z nekakšno distanco smo letos lahko spremljali dogajanje ob Mehiškem zalivu. Prizore s plavajočimi trupli po orkanu Katrina v predmestjih New Orleansa zagotovo ne vidimo vsak dan. Še bolj pa se nam zdi čudno, da se kaj takega dogaja v ZDA. To, da odnese nekaj tisoč revežev ob Modri reki se nam zdi, kar je absurdno, nekaj vsakoletnega. Kitajcev je veliko... Kaj je torej pri tej zgodbi orkana Katrina močno narobe?

Najmanj troje!

Prvo to, da človek s svojo tehnologijo in načinom življenja hoče imeti naravo v malem mezinu. A to zagotovo ne deluje in ne bo delovalo, dokler ne bomo naši materi naravi priznali superiornost nad vsemi živimi gomazečimi bitji, vključno s človekom. Vsekakor se strinjam, da je apartma na Bahamih nekaj fantastičnega, vendar pa lahko postane morska idila ob orkanu boj za življenje in smrt. Že res, da se ob takih dogodkih prebivalci umaknejo na varno, če jim pravočasno uspe, a nepremičnino z vso opremo odplakne voda. Nato zavarovalnica povrne škodo. Lepo in prav. A vseeno se mi zdi v principu zgrešeno, da zaradi muhe udobnosti in luksuza ob obalah, ki so izpostavljene močnim orkanom, vsako leto nastaja velika gmotna škoda. V smeri preventive se premalo naredi.

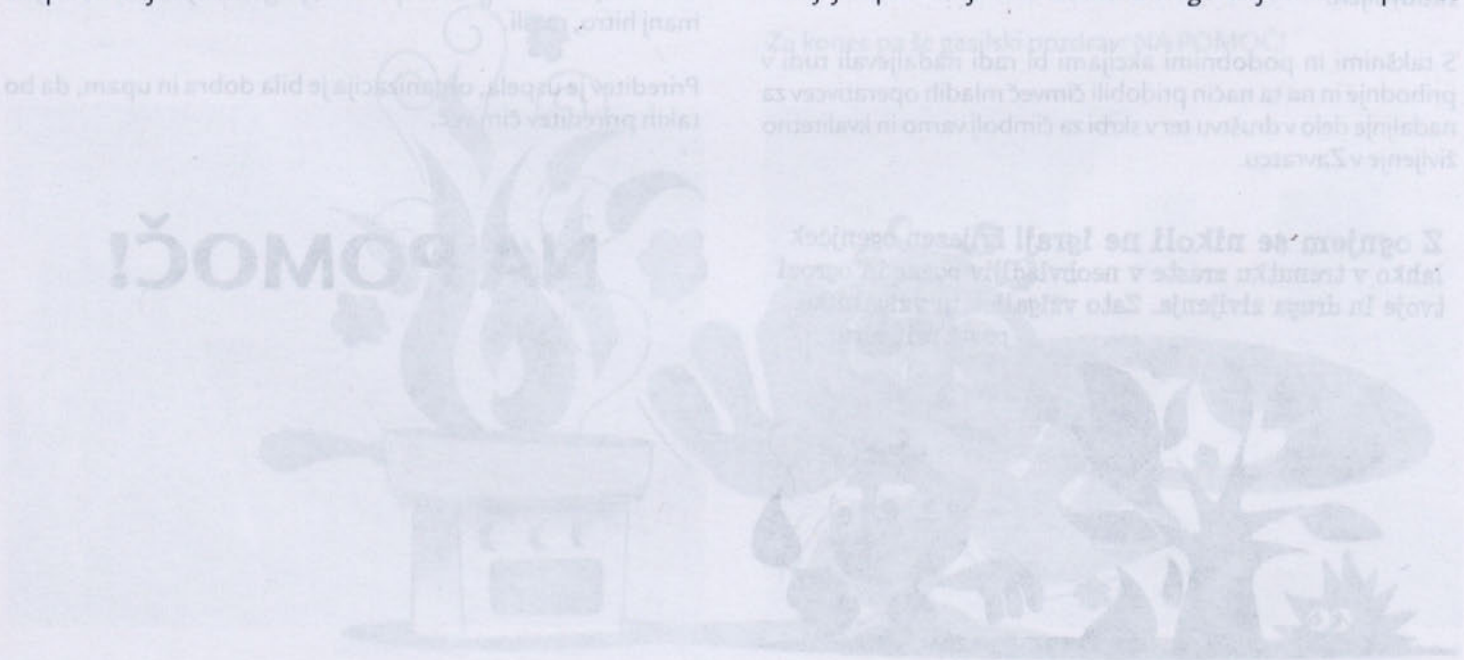
V drugo je jasno razvidno, da se zaradi človeškega delovanja spreminja sestava toplogrednih plinov. Toplogredni plini preprečujejo del dolgovalovnega sevanja zemlje, da bi prešlo v vesolje. Zemlja odda manj sončeve energije kot pa jo sprejme, zato se naš planet segreva. V atmosferi je zato vedno več te energije na razpolago, ki se lahko na različne načine sprošča. Rezultat je jasen. Ekstremni vremenski pojavi so vse pogostejši, od povodenj do suš.

Vir: URL:<http://www.nch.noaa.gov>

Tretji problem orkana Katrina pa se kaže v tem, da ob tovrstnih katastrofah verjetno ni zmožna pravilno ukrepati skoraj nobena razvita država, še manj tretji svet. Totalna nepripravljenost ZDA na tovrstno katastrofo je bizarna. Orkanologi so že dalj časa opozarjali, da dotrajani obrambni nasipi močnega orkana ne bodo vzdržali. A za popravila ni bilo dovolj sredstev. Očitno tega mnenja niso bili vsi prebivalci New Orleansa. Nekaj korenjakov je glasno izjavljalo, da svojega doma ne bodo zapustili, ker so do sedaj še vsakokrat odnesli celo kožo. Vseeno je večina panično bežala v notranje dele federacije, tisti brez avtomobila pa so hočeš nočeš počakali oceanski val, da jih odplakne. Čudno pri tem je, da zvezna vlada ni niti pomislila, da bi te reveže pravočasno evakuirala. To kaže na nesposobnost ali pa so v ozadju črni nelojalni volivci. Trupla pa plavajo.

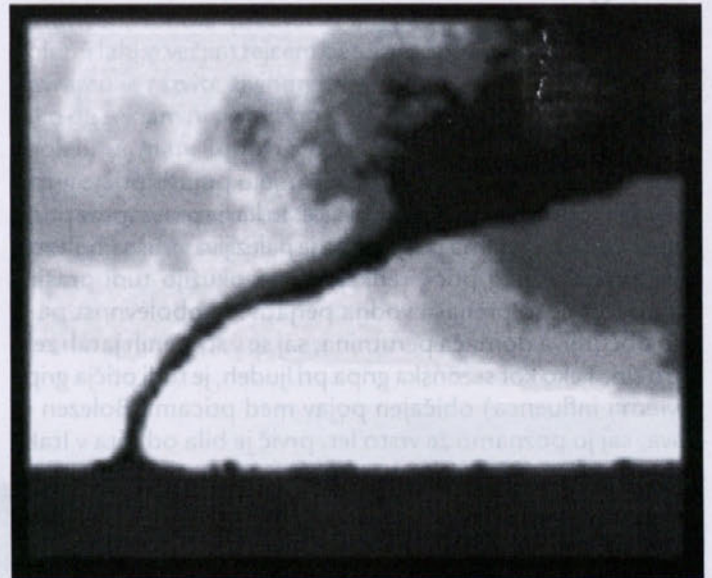
Zgoraj na satelitski sliki vidimo orkan Rita z lepo oblikovanim očesom. Orkani takega obsega nastajajo v Mehiškem zalivu in nad osrednjim Atlantikom. Pod imenom tajfun nastajajo nad toplimi morji južne in jugovzhodne Azije. V Avstraliji pa jih imenujejo cikloni. Skupno jih lahko poimenujemo tropski cikloni. Nastanek tako silovitih tvorb nizkega zračnega pritiska je možen samo nad toplimi morji v tropskem pasu. Nad toplimi morji je izparevanje vode veliko. Z dvigovanjem vodne pare se

ta kondenzira v kapljice, ki tvori oblak. Sčasoma se te kapljice z zlivanjem tako odebelijo, da začno padati proti tlom, ponavadi v obliki dežja. Nad toplimi oceani se proces izhlapevanja vode nadaljuje, oblak se okrepi in nastane tropska depresija, iz nje tropska nevihta, iz nje pa orkan. Orkani se uvrščajo v 5 kategorij glede na hitrost vetra in zračnega pritiska. Npr. orkan 5 stopnje piha s hitrostjo več kot 252 km/h, zračni pritisk pa je nižji od 920 mb. Največja izmerjena hitrost vetra v tropskem ciklonu znaša 350 km/h. Tropski cikloni so različnih velikosti. Največji premer je dosegel tajfun Tip s premerom 1100 km, najmanjšega premera, komaj 50 km je bil ciklon Tracy, ki je razdejal mesto Darwin na severu Avstralije. Zanimivo je še tole, da se zaradi Coriolisove sile orkani na severni poluti vrtijo v nasprotni smeri urinega kazalca, na južni pa v smeri urinega kazalca. Ob nastanku nizkega zračnega pritiska okoliški zrak poizkuša nadomestiti ta primanjkljaj. Zrak se začne stekati proti središču. Pri tem se vetrovi severno od ekvatorja odklonijo v desno.

Severno Ameriko ogrožajo tudi tornadi. To je vrtnčast vihar z značilnim lijakom, ki vedno ne doseže tal. Sredi lijaka je izjemno nizek zračni pritisk, ki posrka in dvigne s tal skoraj vsako stvar, ki mu prepreči pot. Hitrost vrtnčenega vetra lahko doseže višje hitrosti kot vetrovi orkana, sam premer lijaka v tornadu pa redko preseže 300 m. V primerjavi z orkani prizadene tornado majhno območje, rušilna moč pa je vseeno velika. Največ tornadov nastane v prerijskem pasu vzdolž celotnega Skalnega gorovja. Vzrok pojavljanja pa je naslednji: Severna Amerika je reliefno odprta hladnim zračnim masam iz Arktike in toplim zračnim masam iz Mehškega zaliva. Ko ti dve zračni masi trčita druga ob drugo, nastanejo močne nevihte s točo in lokalnimi tornadi.

Na srečo te vremenske ujme Slovenije skoraj ne ogrožajo. Za orkane smo predaleč od Atlantika v zavetju Alp. Premajhno izparevanja hladne vode severnega Atlantika onemogoča »hranjenje« orkanov in tako izgubljajo svojo moč. Vseeno pa lahko oslabljeni dosežejo zahodno Evropo, kjer se spremenijo

Vir: URL:<http://www.tornadoproject.com>

v navadno polarno fronto in v taki obliki dosežejo tudi naše kraje. Seveda je Sredozemsko morje premajhno, da bi nad njim lahko nastal orkan. Nasprotno pa nastajajo predvsem ob obali in v Vipavski dolini vrtnčaste oblike nevihtnih oblakov. Imenujemo jih trombe, ki redko dosežejo tla. V notranjosti Slovenije pa približno na vsakih 20 let nastane vrtnčast vihar. Eden je tudi v 80 - ih potoval preko nas. Vrtnčasti viharji so najpogostejši v pasu Snežnik - Bohinj, ki so po svoji moči komaj senca tropskih ciklonov.

Vremenske ujme bodo divjale po zemlji nemoteno naprej. Ali se bodo zaradi podnebnih sprememb pojavljale pogosteje, niti ni tako pomembno. Poglavitni problem se kaže v tem, ali bo človek sprejel to dejstvo v svoje planiranje prostora, svojo tehnologijo in si priznal, da je v boju z naravo do določene mere nemočen. V njegovi nemoči, kot sta orkan Katrina in potres v Pakistanu, ga lahko reši samo solidarnost.

PTIČJA GRIPA

Sašo Pintar

Že nekaj mesecev smo priča poročanju o pojavu ptičje gripe, ne dolgo tega celo v sosednji Hrvaški. In kaj je pravzaprav ptičja gripa? Ptičja ali aviarna ptičja gripa je nalezljiva virusna bolezen, ki se prenaša med ptici, redkeje pa se okužijo tudi prašiči. Najpogosteje jo prenaša vodna perjad. Na obolenost pa je zelo občutljiva domača perutnina, saj se v strnjjenih jatah zelo hitro širi. Tako kot sezonska gripa pri ljudeh, je tudi ptičja gripa (aviarna influenza) običajen pojav med pticami. Bolezen ni nova, saj jo poznamo že vrsto let, prvič je bila odkrita v Italiji 1878. leta. Drugi večji izbruh te bolezni so opisali leta 1955, ko se je posamično pojavljala v Severni in Južni Ameriki, Aziji, Srednji in Vzhodni Evropi na področju nekdanje Sovjetske zveze. V vsem tem obdobju se niti enkrat ni pojavila v Sloveniji. Bolezen se prenaša prek mednarodne trgovine z živo perutnino, predvsem pa s pomočjo ptic selivk. Znanih je 15 podtipov gripe, s katerimi se ptice lahko okužijo, kar pomeni, da v naravi že dolgo obstaja veliko možnosti za širjenje ptičje gripe med pticami.

Potek bolezni pri pticah je različen, lahko se kaže le z blagimi znaki z namrščenim perjem in zmanjšano nesnostjo, lahko pa se razvije visoko patogena oblika, predvsem pri okužbi z virusi iz skupin H5 in H7, ki je zelo nalezljiva in povzroči smrt ptice že takoj po prvih znakih bolezni. Najnevarnejši je virus tip H5N1. Poleg ptic se s sevi tega virusa lahko okužijo prašiči in tigri. Od 15 podtipov virusa A zahteva virus H5N1 veliko pozornost strokovnjakov iz več razlogov:

- virus ima sposobnost hitrega mutiranja, lahko povzroči nove seve, na katere ptice niso odporne
- ptice, ki preživijo okužbo, virus preko iztrebkov izločajo še vsaj 10 dni
- širjenje virusa med pticami povečuje možnost okužbe za ljudi

Pomembni ukrepi za preprečevanje širjenja bolezni je takojšnje uničevanje okuženih in okužbi izpostavljenih ptic ter razglasitev karantene in opravljanje dezinfekcije na kmetijah, kjer se je bolezen pojavila. Virus je mogoče uničiti z visoko temperaturo in običajnimi razkužili. Karantena v praksi pomeni, da se v krogu 10 kilometrov, kjer je bolezen izbruhnila, pokonča vso perutnino, prepove se transport živali, najhuje pa je, da se prepove tudi migracija prebivalstva v tem krogu. Nobeden v vas, noben iz vasi, lahko bi se reklo - vaški zapor.

Torej lahko izbruh bolezni povzroči ogromno gospodarsko škodo na področju vzreje perutnine in predelave perutninskega mesa. Če se bolezen razširi na večjem območju države, jo je zelo težko ustaviti. Zaradi vsega naštetega je veterinarska uprava republike Slovenije (VURS) ob pojavu bolezni na sosednjem Hrvaškem razglasila ogrožena območja v Sloveniji in predpisala ukrepe. Na kratko, prepoved proste reje perutnine; perutnino je potrebno zapreti v primerne objekte. Zagotoviti zdravstveno neoporečno krmo in vodo, poskrbeti za primerne higienske razmere v objektih, hkrati z osebno higieno rejcev (čista obleka, obutev, redno umivanje in razkuževanje rok), omejiti število

obiskovalcev, spremljati zdravstveno stanje perutnine. Naši kraji na srečo niso na ogroženih območjih, je pa priporočljivo upoštevati splošno prepoved reje perutnine na prostem. Sodelovanje rejcev z veterinarji je ključnega pomena, če želimo preprečiti širjenje bolezni, ne samo ptičje gripe, temveč katerekoli nalezljive bolezni.

Prenos bolezni s perutnine na človeka je silno redek, vendar možen. Upoštevati je potrebno bivalno kulturo; v razvitem svetu, kamor spadamo tudi mi, je popolnoma različna kot v nerazvitem, kamor spada Azija. Pri nas ljudje in živali ne živijo v istem prostoru, na trgih ne prodajamo žive perutnine, tudi ne koljemo živali pred očmi kupcev, hrano kuhamo in pečemo, kuhanje in pečenje pa uniči morebitne viruse in bakterije v hrani. Higienski standardi so tako ali tako zakon vsake preventive. Za okužbo ljudi je potreben dolgotrajen in nezavaran stik z obolelo perutnino. Torej smo v razvitem svetu v popolnoma drugačnem položaju kot v Aziji. Smo pa Evropejci veliko bolj panični, ker nas neprestano informirajo o nevarnostih, ki nam grozijo, včeraj terorizem, danes ptičja gripa. Medijem pa tudi ugaja, da imajo kaj dramatičnega poročati. V primeru ptičje gripe je že bilo tako, kar naenkrat je vsak poginul labod postal slaven, njegova smrt je bila javno objavljena, pa četudi morda ni poginil zaradi ptičje gripe. Kot da bi bili v preteklosti labodi večni in do današnjega časa ne bi še nobeden poginil. In osveščeni ljudje se takoj odločimo, da letos pozimi ne bomo krmili ptic, da morda ne bi zboleli za ptičjo gripo. Nesmisel. Ptice lahko krmimo, znano je, da ptice pevke zelo redko zbolijo za ptičjo gripo oz. do sedaj ni znano, da bi sploh obolele. Če bi pa že, se ljudje od njih ne moremo okužiti, virus se namreč širi s tesnim kontaktom z obolelo živaljo. In kolikokrat smo v tesnem kontaktu s ptico pevko?

Tudi perutninsko meso, izdelke, ki jih kupujemo v trgovinah, lahko uživamo brez vsakega strahu. Proizvajalci perutninskega mesa v Sloveniji imamo vpeljana postopke s popolno sledljivostjo surovin, živali, mesa in izdelkov. K temu nas zavezujejo mednarodni predpisi EU, pa tudi notranji predpisi, ki so včasih še strožji od zakonsko predpisanih. V praksi pomeni, da je vpeljan režim, ki preprečuje vpliv nenadzorovanih pojavov na celotnem procesu vzreje in predelave mesa. Na procesu vzreje pomeni, da so jate piščancev in puranov rejene v zaprtih hlevih, v katerih je popolnoma nemogoče, da bi prišli v stik z zunanji pticami, zamrežene so vse odprtine (prezračevalni sistemi), močno je omejeno gibanje ljudi na farmah, kjer se lahko gibljejo samo zaposleni in veterinar, ki je zadolžen za nadzor nad jato. Zunanji obiskovalci na farme nimajo dostopa.

Na področju predelave mesa pa je vpeljan mednarodni sistem HACCP (analiza kritičnih točk) ter vseh drugih standardov kakovosti. V obratih za predelavo mesa so zelo strogi režimi. Vsi zaposleni se pred začetkom dela preoblečemo, vhod v obrat preko preprek z razkužilom, obvezni so zdravniški pregledi. Tako kot na farmah tudi na obratu za predelavo mesa (v klavnici) velja prepoved zunanjih obiskovalcev. Vsi obrati so pod stalnim nadzorom veterinarjev. Kot sem že napisal, so vpeljeni tudi postopki sledljivosti. V trgovini, na primer, kupimo zavitek hrenovk, s katerim morda nismo zadovoljni, zahtevamo

reklamacijo. Sedaj pride na vrsto sledljivost, proizvajalci iz podatkov na zavitku hrenovk lahko razberemo, kdaj so bile hrenovke izdelane, kdo v obratu jih je mešal in čigavi so bili piščanci ali purani, iz katerih so izdelane. Skratka, če je reklamacija upravičena, lahko točno določimo mesto v proizvodnji, kjer je napaka nastala. To je v praksi sistem HACCP.

Ptičja gripa nas torej obkroža, strah pred njo je seveda

upravičen, vendar predvsem z gospodarskega vidika. Pojav bolezni lahko večjim rejcem perutnine povzroči veliko škodo. V Zavrattu je razvita živinoreja, velikih rejcev perutnine pač ni, tako da se nam ni potrebno bati bolezni. Strah pa, da bi ljudje zboleli, je manj upravičen; za primere v Aziji je potrebno upoštevati kulturno razliko. Bojazen strokovnjakov, da bi virus mutiral in postal nevaren za ljudi, je seveda upravičena. Vendar, poudarek, *lahko* mutira... pa do sedaj še ni.

MARKO RIJAVEC IN NJEHOVA PRVA PESNIŠKA ZBIRKA

Darja Kogovšek

V nedeljo, 4.12.2005, ob 17h, se nas je kar lepo število ljudi zbralo v Gasilskem domu, da bi prisluhnili predstavitvi prve pesniške zbirke Marka Rijavca, z naslovom: Polna dlan zvezd.

Predstavil nam je nekaj pesmi iz svoje zbirke. Na lastna ušesa smo se lahko prepričali, da je pravi mojster v pisanju pesmi in to celo zelo zahtevnih.

Program pa smo popestrili z nekaj ljudskimi pesmimi in zapeli Zdravljico. Peli smo vsi prisotni, kar je dalo prireditvi še poseben čar.

Na koncu se je dalo tudi kupiti knjige, kar smo z veseljem storili. Potem je Marko v knjigo še vsakemu napisal zelo lepo posvetilo, ki nam bo res ostalo v spominu. Na koncu družabnega srečanja pa smo se še posladkali s sladkimi dobrotami in spili kozarček rujnega. S tem smo zaključili zelo lep popoldan, ki nam bo še dolgo ostal v spominu.

Darja Kogovšek in Barbara Leskovec

KDAJ STE NAPISALI PRVO PESEM?

Prvo pesmico, če se temu lahko tako reče, sem napisal v tretjem razredu. Za verouk smo morali napisati molitvico, jaz pa sem iz te molitvice naredil kar pesmico. Uradno pa sem napisal prvo pesem marca 2000 z naslovom Postni spevi, ki je tudi v zbirki.

ALI STE POTEM ŽE V OŠ RADI PISALI PESMI?

V OŠ sem pesmi sovražil, še dobro, da nam jih ni bilo treba pisati. Knjige pa sem bral zelo rad in jih še sedaj. Skozi naš kraj se je enkrat na mesec pripeljala potujoča knjižnica. Tako je bilo tudi tisti dan. Vzel sem knjigo z zelo lepo naslovno stranjo. Prebral sem samo naslov, knjige pa nisem odprl. Ko sem prišel domov, sem odprl knjigo in bil zelo razočaran, kajti videl sem, da je bila to le neka pesniška zbirka. Vrgel sem knjigo v kot in jo naslednji mesec odnesel nazaj neprebrano.

KDAJ PIŠETE PESMI? JE TO ZJUTRAJ, ZVEČER...

To je zelo odvisno. Veliko lažje pišem zvečer, ko imam čas.

OD KJE VAM IDEJE, TEME ZA PESMI?

Ko grem ven, v naravo, s seboj vedno vzamem list papirja in svinčnik. Potem si sproti zapisujem, če kaj posebnega vidim. Zanimivo je tudi, ko grem mimo ljudi in slišim, kaj se med seboj pogovarjajo. Če slišim kaj zanimivega, si tudi to zapišem. Potem se doma vsedem za mizo in dam to skupaj. Drugače pa dobivam ideje iz narave, odnosov med ljudmi...

KO PIŠETE PESEM, ALI IMATE NAJPREJ V MISLIH NASLOV IN POTEM NA TA NASLOV NAPIŠETE, PESEM ALI JE RAVNO OBRATNO?

Je ravno obratno. Naslov skoraj vedno napišem na koncu.

KOLIKO ČASA VAM VZAME ENA PESEM?

To je zelo odvisno. Spomnim se, da sem eno pesem napisal v eni uri in to od njih pa do dveh ponoči. Ampak to je bila izjema. Včasih se vsedem za mizo in kar pišem. Kakšna pesem nastaja tudi mesec dni ali še več. Še sedaj imam v glavi ideje, stare že eno leto, pa ne vem točno, kam z njimi.

KAJ PO VAŠEM MNENJU PRIPRAVI ČLOVEKA, DA ZAČNE PISATI PESMI?

Pojma nimam. Nekaj se mora človeku zmešati v glavi in kar začne pisat. Mislim pa, da moraš imeti nek občutek za to, ki je lahko že prirojen ali pa nanj vpliva okolje.

KAJ PA VAM OSEBNO POMENI PISATI PESMI?

Pomeni mi zelo veliko. Je neke vrste naravno zdravilo za dušo. Zdi se mi, da si s pisanjem odpočiješ srce. Ko imaš v mislih kako temo, ti kar ne da miru, dokler to ne napišeš na list. Včasih se moram prav siliti, drugače pa to rad počnem. Kadar sem žalosten, napišem pesem in je potem malo bolje. Če pa sem vesel in potem napišem še pesem, sem še bolj vesel.

ALI RADI BERETE PESMI?

Da, vendar imam nekaj pesnikov, ki so mi zelo pri srcu. To je na primer Kosovel, Gradnik, Prešeren, pa tudi Gregorčič.

ALI STE ŽE NA ZAČETKU IMELI V MISLIH, DA BI IZDALI ZBIRKO?

Mislim da, imaš zmeraj v glavi, da bo nekaj iz tega, če se lotiš kakšne take stvari. Že v četrtem letniku srednje šole so mi sošolci rekli, da naj kaj izdam. Pa sem si rekel, da kdaj drugič. V tretjem letniku fakultete pa smo z duhovniki na veliki četrtek govorili o tem, da bi bilo dobro, da bi kaj izdal. Tam je bil tudi urednik ognjišča in je rekel, da to ni problema. In tako smo se dogovorili. Je pa s tem zelo veliko dela, od izbora pesmi, slik...

Na predstavitvi pesniške zbirke. Foto: Robert Rijavec

IMATE POLEG PISANJA PESMI ŠE KAKŠEN DRUG HOBIJ?

Včasih berem knjige. Vendar sem glede knjig zelo izbirčen. Včasih sem v knjižnici tudi eno uro, pa si izberem samo eno knjigo. Rad pa igram tudi klavir, pa tudi računalniških igrice se ne branim.

KAKO STE SE ODLOČILI ZA DUHOVNIŠKI POKLIC?

V naši družini smo trije bratje. Enkrat je prišel k nam župnik. Na koncu obiska pa reče Robertu: «Potem boš šel ti za župnika, a ne?» Robert je rekel, da bo šel srednji brat, on pa se je izgovoril name. Jaz pa sem to kar nekako sprejel, saj nisem imel druge izbire, ker nisem mogel nobenemu več to reči. (smeh)

Drugače pa je bil ključnega pomena notranji glas, občutek, da je to to. Do tretjega letnika sam bil čisto prepričan, da bom duhovnik, v četrtem pa se je pojavila neodločnost. Do zadnega nisem vedel kam naj se vpišem. Šele zadnji večer sem napisal prijavo za teološko fakulteto.

KAKŠEN POKLIC BI OPRAVLJALI, ČE NE BI BILI DUHOVNIK?

Verjetno bi bil profesor slovenskega jezika.

IMATE KAKŠNE ŽELJE, KJE BI ŽELELI OPRAVLJATI DUHOVNIŠKI POKLIC?

Imam. Severni del škofije.

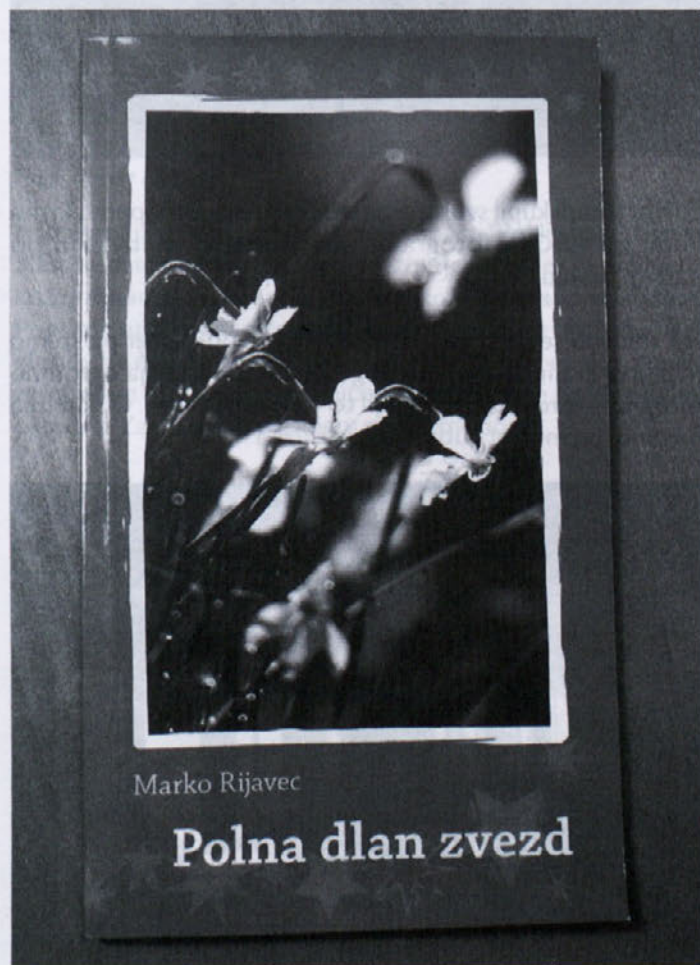
KAKŠEN VTIS PA SMO NA VAS PUSTILI ZAVRAČANI?

V Zavratec sem vedno zelo rad prišel. Pri nas so ljudje že preveč zakomplicirani. Tu pa je še vedno prisotna ena človeška domačnost, preprostost. Zdi se mi, da si tu ljudje preprosto vzamejo čas drug za drugega. Tu ni hitenja, prevladuje umirjeno življenje. Zavračani se mi zdijo zelo prijetni ljudje, mogoče malo bolj zaprti.

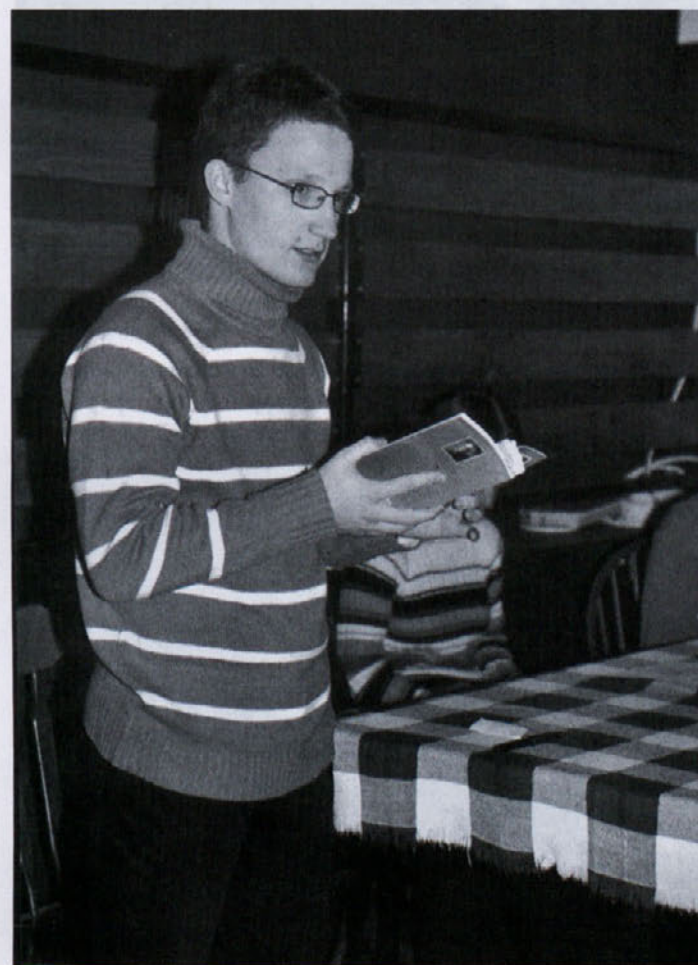
ŽELJE IN CILJI ZA NAPREJ?

Moja največja želja je, da bi bil zvest in svet. Drugače pa je moja želja postati duhovnik. Moj cilj trenutno pa je prodati čim več knjig, pa ne zaradi denarja, temveč za to, da bi šle te pesmi med ljudi.

Marku Rijavcu se najlepše zahvaljujeva za zelo zanimiv pogovor. Vsi pa mu želimo veliko zadovoljstva pri opravljanju duhovniške službe in vse dobro v življenju!

Polna dlan zvezd.

Marko Rijavec. Foto: Robert Rijavec

URHOVA NEDELJA

Kristina Bogataj

Medtem ko na drugi strani Atlantika praznujejo zahvalni dan, tudi Zavrčani slavimo svoj praznik. 4. julija namreč goduje farni zavetnik sveti Urh. Letos 10. julija je tako zaznamovalo pestro kulturno in družabno dogajanje.

Med vaščani Zavrtača je na področju fotografije daleč najbolj aktiven Robert Rijavec in je med drugim znan tudi po tem, da redno sodeluje pri pripravi Oglarja s fotografskim materialom oziroma slikovnim gradivom ob kulturnih in drugih dogodkih iz našega kraja. Tako smo se skupaj odločili, da se širši publiki predstavi tudi z originali v obliki samostojne, pregledne razstave fotografij v naši galeriji »Farovž«, ki smo jo odprli na Urhovo nedeljo 10. julija. Motivika razstavljenih povečav je bila tako raznolika, kot sta raznolika okolica in dogajanje okoli nas. Za fotografa predstavlja izziv, da ulovi, zamrzne bežen trenutek v negibno podobo – bodisi tihi obris narave bodisi razposajeno vzdušje družabnega srečanja. Katerim motivom dati prednost je odvisno od vsakega avtorja posebej. Na Robertovi razstavi je bilo največ fotografij »vzetih« iz krajine, na ogled pa so bili tudi motivi portreta njegovih družinskih članov (točneje hčerke) in stavbne dediščine iz Zavrtača. Kot smo videli na razstavi, se Robert enako dobro poslužuje tako klasične črno-bele kot tudi barvne tehnike. Vnaprej mu želimo še kakšno uspešno predstavitev v javnosti in seveda veliko dobrih fotografij.

(Andrej Mivšek)

V galeriji Farovž je svojo prvo samostojno fotografsko razstavo odprl avtor sam, Robert Rijavec.

Pred tem je sodeloval že na likovni koloniji 2002, kjer je tudi prispeval k spektru razstavljenih del, ter leta 2003 za Oglarja izdelal panoramo Zavrtača.

Robert se je začel s fotografijo ukvarjati že v času osnovne šole, ko mu je tata prinesel njegov prvi fotoaparatus, resneje pa ga je hobi pritegnil 11 let nazaj, ko je začel zahajati v Zavrtaček.

Foto: Robert Rijavec

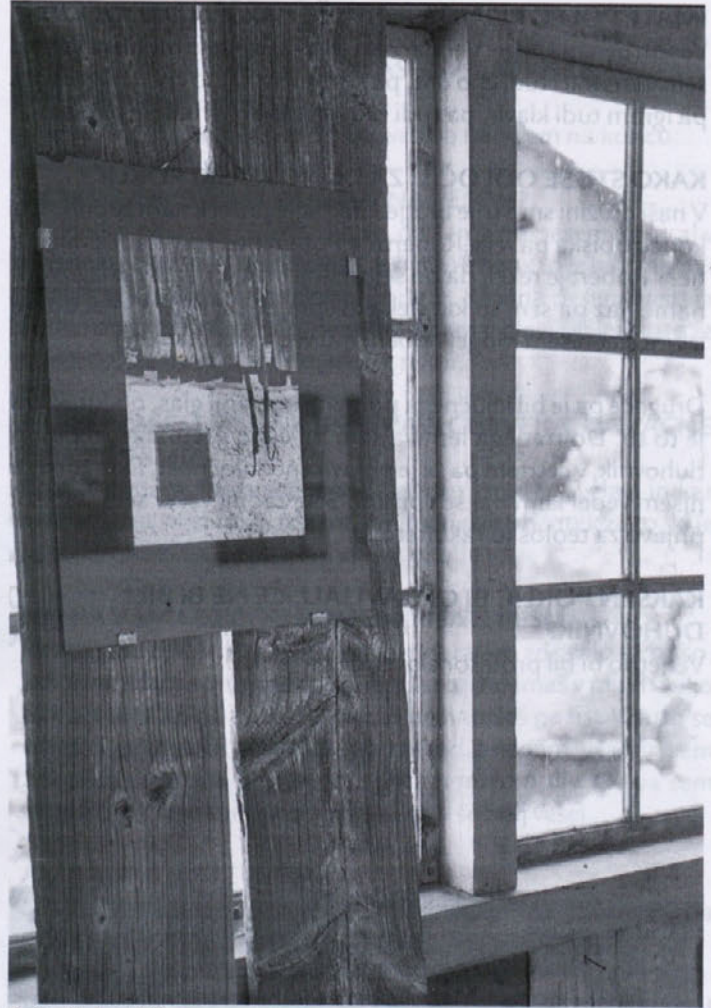

Foto: Robert Rijavec

Takrat je tudi kupil svoj prvi zrcalno refleksni fotoaparatus, ki mu je bil ob ABC-ju fotografije še v dodatno motivacijo pri nadgrajevanju hobija.

Na splošno se drži mota »samo, da je lepo«, sicer pa so mu najljubši krajinski motivi. Njegovo zbirko sestavlja ogromno fotografij porok, birm, obhajil ter pevskega zbora. Odkar ima družino, pa mu kot ljuba modela služita hčerki.

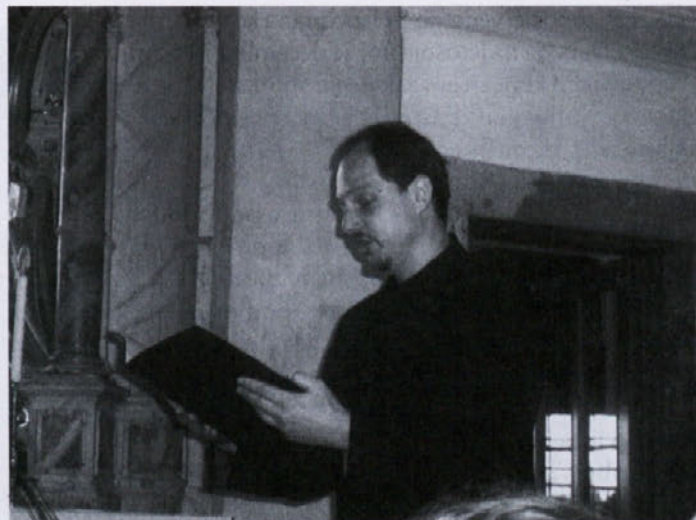
Foto: Robert Rijavec

Foto: Robert Rijavec

A fotografija je le ena od Robertovih strasti. Poklicno se ukvarja z lesom, zato ima tudi veselje do rezbarjenja, izdeluje predvsem križe in figurice, ki jih je nastalo že toliko, da so napolnile jaslice. Poprime tudi za risarsko oglje, tuje pa mu ni niti razgibavanje glasilk. Za časa samskega stana je pel v Dornberškem oktetu, za katere je tudi naredil ovojnico kasete, kasneje pa v Idrijskem oktetu in Zavraškem mešanem pevskem zboru.

Koncert ob farnem dnevu je bil predvsem v znamenju gostov: Sopran je pela Teja Saksida, bariton Vincent Pislar, na orglice je igral Miro Božič, s klavirjem je spremljal Vinko Kralj, Polona Gantar je bila za orglami, sodeloval pa je seveda tudi domači Mešani pevski zbor Zavratac.

Vincent Pislar. Foto: Jasmina Kogovšek

Polona Gantar, Teja Saksida, Miro Božič in Vincent Pislar.
Foto: Jasmina Kogovšek

Cerkveni mešani pevski zbor Zavratac – mlajša garda.
Foto: Jasmina Kogovšek

Teja, širši množici verjetno bolj poznana kot spremljevalni vokal Omarja Naberja na letošnji Emi, je decembra 2004 v filharmoniji z diplomskim koncertom zaključila študij petja na akademiji za glasbo v Ljubljani. Predstavila je skladbe pozne romantike in skladatelje današnjega časa, kar je tudi njeno osrednje zanimanje. Rada sodeluje z mladimi skladatelji in z njimi razpravlja o poteh glasbe danes in v prihodnosti. Pela je v najrazličnejših zborovskih zasedbah po Sloveniji, sedaj pa pomaga dirigentu pri mladinskem zboru RTV Slovenija. V zadnjem času dosti sodeluje z jazz, pop in etno glasbeniki, s katerimi ustvarjajo mešanico klasičnega vokala in raznih žanrov. Poleg tega na oddelku za muzikologijo na filozofski fakulteti v Ljubljani piše diplomsko, seveda tudi to o sodobni glasbi. Deluje kot učiteljica petja v glasbeni šoli v Kopru, v naslednjem letu pa še v glasbeni šoli v Cerknici.

Vincent je bil rojen v Aumetzu v Franciji v slovenski družini. Že kot otrok je pel v otroškem zboru slovenskega društva v Aumetzu, kasneje pa tudi v moškem zboru, ki ga je vodil njegov oče. Igral je tudi trobento v instrumentalnih zasedbah slovenskega društva. Svoje glasbeno znanje iz harmonije je izpopolnjeval v Metz, obenem obiskoval solo petje pri več profesorjih, v Parizu pa je doštudiral astronomsko fiziko. Sedaj poje v različnih zborih, eden od najbolj odmevnih je zagotovo Dialogos, ki daje največji poudarek gregorijanskim koralom, nastopa pa tudi kot solist.

Miro ustno harmoniko, bolje poznano kot orglice, igra že dolgo. Posnel je že tri zgoščenke; prvo s Tanjo Žužek z Naslovom Mozart Blues v zasedbi orglic in klavirja, drugo v enaki sestavi z Blažem Puciharjem Jaz in Ti. Nastopa tudi v kvartetu Tulipan, kjer igrajo sodobne priredbe klasike in priredbe narodnih pesmi, s Polono Gantar pa uprizarjata zanimiv program za orgle in orglice.

Koncert je odprl Vincent, ki je med počasnim pomikanjem proti oltarju zapel gregorijanski koral iz 12. stoletja, da so šle poslušalcem pokonci sleherne kocine. Tudi nadaljevanje koncerta poslušalcev ni pustilo ravnodušne. Sledil je program:

- V. Rathgeber: Regina coeli
- I. Klemenc: Dvigni se slavček
- G. Verdi: Ave Maria, molitev opere Desdemone
- G. Puccini: Vissi d'arte, arija Tosce iz opere Tosca
- J. S. Bach: preludij (priredba)
- J. Ibert: Chanson de la mort
- Gregorijanski koral: Deus enim firmavit iz Graduala sv. Cecilije, 11. stoletje
- T. Akimenko: Molitev
- Miro Božič: Aleluja
- B. Šaljič: Antonija I
- Traditional Spiritual: Sometimes I Feel Like a Motherless Child
- J. Rutter: A Clare Benediction v izvedbi Teje Saksida, Vincenta Pišlarja in Mešanega pevskega zbora Zavratac

Poslednji nastop pa je pomenil tudi začetek prijetnega popoldanskega druženja.

Teja Saksida in Miro Božič. Foto: Jasmina Kogovšek

LIKOVNO DOGAJANJE V LETU 2005

Andrej Mivšek

Kulturno društvo Zavratac je v letošnjem letu pripravilo tri likovne razstave. V naši galeriji smo kot običajno pričeli likovno sezono z razstavo pirhov, sledila je poletna »Urhova« razstava, na kateri se nam je s fotografijami predstavil Robert Rijavec (nekaj o njegovi razstavi si lahko preberete v članku o Urhovi nedelji). Na zadnji razstavi pa smo se 23. oktobra s slikarskimi deli predstavili Irma Gnezda, Andrej Mivšek, Rudi Skočir, Romeo Stubelj in Rafael Terpin. Za to razstavo smo sprva načrtovali bolj izzivalno ali sodobnejšo postavitev, ko pa so se na naše vabilo odzvali umetniki, ki ustvarjajo bolj v tradicionalnih likovnih govoricah, smo se odločili za klasično slikarsko razstavo. Z razstavo smo gledalcem približali različne likovne vsebine in stile, od klasične figuralike do abstraktne podobe. Medtem ko se v naših krajih že znana slikarja Rafael Terpin in Rudi Skočir posvečata klasičnim likovnim temam, kot sta človeško telo in krajina, se ostali trije mlajši avtorji izražamo z modnejšimi likovnimi govoricami, če se lahko tako izrazim. Rafael Terpin se posveča motivu krajine, ki jo slika v natančnih ploskovitih oblikah, katere so zveste realističnim obrisom narave, z bogatimi odtenki čistih barv. Rudi Skočir je zvest dolgi tradiciji upodabljanja človeške figure.

Njegove portrete, ki izražajo razmišljanja o človekovi vnaprej določeni usodi, odlikuje trdna risba in smisel za ornamentalno ureditev slikovne površine. Irma Gnezda je na razstavi sodelovala z diptihom, ki temelji na svobodni uporabi barve in poteze in nas spominja na sončno svežino majskega travnika. Romeo Stubelj je v svojih slikah raziskoval govorico pop arta in vključil v slikovno polje različne odpadne predmete. Osebnost sem na razstavi sodeloval s slikami, ki sem jih ustvaril skupaj z dvema malima nečakoma, ki sta v slikovno podobo vnesla otroško neposrednost in svežino. Razstava je bila tako v vseh ozirih pestra in bogata.

Likovne kolonije s kulturnim društvom letos nismo organizirali, sva se pa z bratom in predsednikom društva Tomažem udeležila

Z otvoritve. Foto: A. Mivšek

Rudi Skočir: Modra skrivnost pikove sojenice. Foto: A. Mivšek

likovne kolonije z imenom **Likovna pot doline Kolpe** v Fari ob Kolpi, ki so jo organizirali naši prijatelji iz Društva ljubiteljev likovnega ustvarjanja iz Kočevja s pomočjo občine Kostel in Turistično-športnega društva Kostel. Dobro organizirane prireditve se nas je udeležilo okrog 60 ustvarjalcev iz Kočevja, Krškega, Novega mesta, Brežic, Ljubljane, Semiča, Črnomlja, Postojne in drugih krajev. Kolonija je potekala od 24. do 26. junija, poleg ustvarjanja pa je program vseboval tudi ogled krajev in naravnih znamenitosti v dolini Kolpe, kiparsko delavnico, družabni večer ob glasbi in poeziji ter predstavitev značilnih podob iz izročila tamkajšnjih krajev – te so krošnjar, črednik in kostelska mati. Vsekakor je bilo na koloniji zanimivo in prijetno, še posebej, ker krajev ob Kolpi dotlej še nisem nikoli obiskal. S Tomažem sva si med drugim ogledala tudi dve jami in se okopala v precej hladni reki, medvedov pa ni bilo na spregled. Spoznala sva veliko mlajših in starejših ustvarjalcev, s katerimi smo si delili izkušnje in mnenja. Na ustvarjalnem področju mi je spelo naslikati dve sliki, ki sta bili poleg del ostalih avtorjev razstavljeni v Kostelu in pozneje še v Kočevju.

Predsednik Dllu Kočevje Milan Vlaisić ob razstavljenih delih v Kostelu. Foto: A. Mivšek

DANE ZAJC

Jasmina Kogovšek

Pesnik, dramatik, esejist in mladinski pisatelj **Dane Zajc** se je rodil leta 1929 v Zgornji Javoršici pri Moravčah. Zaradi izgube matičnih listov v ranem otroštvu pravi datum rojstva ni znan nikomur, približek pa je 26. oktober. Po hudi bolezni je slab teden pred 76. rojstnim dnevom umrl za posledicami raka. Pokopan je pri cerkvi Sv. Trojice nedaleč od rojstne vasi.

Dane Zajc je pesnik, zaznamovan s svojim otroštvom, časom, ko je doživel veliko krutosti in bolečine. V času druge svetovne vojne so nacisti požgali njegovo domačijo, napol mrtvega očeta so vrgli v ogenj, njegova brata pa sta umrla v vojni na strani partizanov. Zaradi vojne je moral prekiniti šolanje. Po vojni je bil izključen iz gimnazije in bil leta 1951 zaradi političnih stališč zaprt. Leta 1958 je privatno končal gimnazijo, vpis na univerzo pa mu ni bil dovoljen. Med leti 1953 in 1955 je deloval na Pošti Slovenije. Od leta 1955 pa vse do upokojitve leta 1989 je bil zaposlen kot knjižničar v Pionirski knjižnici v Ljubljani. Kot prejemnik Fullbrightove štipendije je med leti 1981 in 1982 živel v New Yorku. Med leti 1991 in 1995 je bil predsednik Društva slovenskih pisateljev.

Dane Zajc je sugestiven izpovedovalec razpada sveta in človeka in močan pričevalec o temeljnih bivanjskih vprašanjih sodobnega časa. Ob njegovih pesmih je velikokrat občutili osamljenost in občutje nesmisla.

Za svojo ustvarjalnost je prejel številne nagrade: Levstikovo, Grumovo, Jenkovo in Prešernovo. Prešernovo nagrado za književnost je prejel leta 1981. Leta 1993 je postal izredni, leta 1997 pa redni član SAZU (Slovenske akademije za znanosti in umetnosti).

Dane Zajc sodi v vrh slovenske književnosti druge polovice 20. stoletja. Izvirnost in samoniklost njegove besede sta vplivali na številne mlade ustvarjalce. Njegovim stopinjam sledita tudi njegova sinova Zlatko in Lenart Zajc.

Slovensko literaturo je zaznamoval že s pesniškim prvencem *Požgana trava* (1958), ki ga je določal samonikel in izvorni jezik, temelječ na bogati metaforiki. Zaradi komunistične cenzure je

bila pesniška zbirka dana v bunker, pesnik pa je bil takrat politično preganjan.

Zajčev intimizem v 50-ih letih ni naletel na odobravanje, toda ko je v 60-ih letih nastopila avantgarda, je bila njegova lirika prepoznana kot sestavni del vrhunske pesniške tradicije.

Na svoji pesniški poti se je kmalu obrnil v smer poezije absurda in postal njen prvi in tudi najznačilnejši predstavnik. V njegovih pesmih se je pogosto odražalo doživetje vojne, smrti, destrukcije, krutosti, pozneje pa tudi neosmišljena posameznikova in družbena eksistenca. Za simbol človeške ogroženosti so mu pogosto služile živali. Kasneje se je Zajc posvečal tudi religiozni in ljubezenski liriki.

Dane Zajc je veljal tudi za enega osrednjih likov slovenske dramatike, v katero je vpeljal izvorni model poetične drame. Na sporočilni ravni njegove drame tematizirajo napete odnose med ranljivim posameznikom in brezčutnim družbenim aparatom ter, kot opozarjajo literarni znanstveniki, nezmožnost pristnega človeškega stika v svetu, zaznamovanem z nasiljem in metafizičnim zlom.

S pesniškimi zbirkami za otroke je Zajc pokazal svetu svojo vedro stran. Odlikujejo se z veselimi, prijaznim odnosom do otroka, medtem ko je njegova esejistika pomembna predvsem zaradi vprašanj, ki jih je zastavil o pesniškem jeziku in ritmu.

Med Zajčeve pomembnejše pesniške zbirke sodijo *Ubijavci kač*, *Rožengruntar*, *Kepa pepela*, *Zarotitve*, *Krokar*, *Dol dol*, med dramami velja omeniti *Potohodca*, *Voranca*, *Medejo*, *Mlado Bredo* in *Grmače*, otroško in mladinsko književnost pa je obogatil tudi z *Belo mačico*, *Živalmi na dvorišču*, *Abecedarijo*, *Argonavti* in drugimi deli.

Zadnja leta je Dane Zajc na literarnih koncertih pogosto sodeloval z igralcem in glasbenikom **Janezom Škofom**. Doma in v tujini je požel izreden uspeh z recitacijami svojih pesmi ob glasbeni spremljavi harmonike.

Dane Zajc je doživel številne prevode v tuje jezike - angleščino, nemščino, švedščino, francoščino, srbsščino in makedonščino.

Dane Zajc je človek, ki je ustvaril mnogo neumrljivih literarnih del in tako postal delček slovenskega ponosa.

Viri oz. več o Danetu Zajcu:

http://sl.wikipedia.org/wiki/Dane_Zajc
<http://www.sazu.si/Slovensko.htm>
<http://www.mladina.si/dnevnik/71333/>
<http://www.siol.net/novice/>
<http://www.pozitivke.net/>
<http://www.lyrikline.org/>

VELIKI ČRNI BIK

Veliki črni bik rjove v jutro.
Veliki črni bik, koga kličeš?
Prazni so pašniki.
Prazne so gore.
Prazne so grape.
Prazne kot odmev tvojega klica.

Veliki črni bik rjove v jutro.
Kot da bi brizgala težka črna kri
pod vršičke temnih smrek.
Kot da bi se nad gozdom na vzhodu
odpiralo v jutro
krvavo bikovo oko.
Veliki črni bik, koga kličeš?
Je slast poslušati,
kako ti vrača odmev
tvoj zamolkli klic?

Veliki črni bik, brezkrvno je jutro.
Tvoj glas pada v grape
kot razcefrana jata
črnih vran.
Nobeden ne sliši tvoje samote.
Nikogar ne napojiš
s črno krvjo svojega glasu.
Umolknj, veliki črni bik.

Veliki črni bik rjove v jutro.
Sonce na vzhodu brusi
bleščečo mesarsko sekiro.

Dane Zajc
From: Požgana trava
samozaložba, Ljubljana 1958
Audio production: Študentska založba

SREČA SAMOTA

sreča samota drugo samoto
in reče samota drugi samoti
pojdi na moj dom samotni samota
in druga samota vstopi v dom samotni
in prva samota vstopi v drugo samoto
sta dve samoti ena v drugi
sta dve samoti zlepljeni v samoto
in reče ena samota drugi samoti
si mi dala vse kar si imela samota
zdaj se bom odlepila zdaj bom sama samota
počakaj ji reče druga samota
počakaj preden postaneš sama samota
in se uleže nanjo prva samota
se uleže kot da se še ni nikoli ulegla nanjo
jo stisne samota v objem iz plamenčkov
iz plavih plamenčkov kot da gori samota
jo stisne jo valja zažiga pod sabo
zdaj pa le pojdi ji reče le bodi lastna samota
le pojdi le bodi govori pepelu pod sabo
pepelu ki več ne odgovarja in ne vzdihuje
saj pepel ni samotni
pepel je ubita samota

[© Dane Zajc
From: Dol dol
Nova revija, Ljubljana 1998
Audio production: Študentska založba

UJETI VOLK

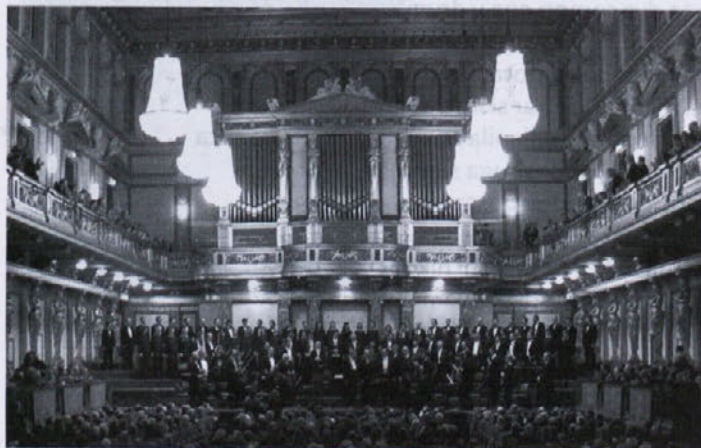
Teče, teči, teči
Z žametnimi stopinjami
S proznimi divjimi nogami.
Teči tiho kot neslišni sivi duh,
Teči po kletki,
po gnilem listju.

Teči naprej.
Teči nazaj.
Z odprtim gobcem,
Z rdečim jezikom.
Teči kot siva senca,
siva tiha senca sovraštva,
siva senca sovraštva,
siva senca prezira v kletki.

Dane Zajc
From: wikipedia
samozaložba, Ljubljana 1958
Audio production: Študentska založba

DUNAJ – OGLED LIKOVNIH RAZSTAV

Andrej Mivšek

Koncert na Dunaju. Foto: Robert Rijavec

Za razliko od petkovega večera, ki je bil z Mozartovim koncertom glasbeno obarvan, smo drugi dan našega obiska Dunaja pričeli z likovno umetnostjo, in sicer z ogledom Belvedera, ki je s svojimi zbirkami ena najpomembnejših dunajskih in tudi evropskih galerij. Belvedere so zgradili po načrtih arhitekta Johanna von Hildebrandta v začetku 18. stoletja in sicer kot letno rezidenco princa Eugena Savojskega. V samem kompleksu tega dvorca se likovne zbirke nahajajo na treh različnih lokacijah: Oberes Belvedere, Unteres Belvedere in Atelier Augarten.

Mi smo si vzeli čas le za Oberes (Zgornji) Belvedere, kjer je bila poleg stalne zbirke slikarstva 19. in 20. stoletja na ogled še aktualna postavitev v okviru petdesetletnice avstrijske državne pogodbe z naslovom »Physiognomy of the Second Republic: From Julius Raab to Bruno Kreisky«, katero smo si tudi najprej ogledali. Ta razstava je tematsko vezana na povojno zgodovino Avstrije in poleg tematsko in formalno različnih likovnih del (od klasične slike do interaktivne instalacije) vključuje tudi fotografije pomembnih političnih dogodkov od leta 1950 do 80, uradne listine, angažirane plakate in karikature ter razne zgodovinske artefakte – videli smo primer prave giljotine in del zoglenelega kiparskega okrasja s katedrale Sv. Štefana, ki je bila poškodovana ob koncu druge vojne. Koncept razstave je tako prikazati razvoj Republike Avstrije in njeno današnjo identiteto in samopodobo ter predstaviti pomembne

osebnosti iz področja politike, gospodarstva, filma, znanosti, umetnosti itn. V samo razstavo so bila vključena tudi starejša likovna dela, med katerimi smo si še posebej pozorno ogledali slike Gustava Klimta, Oskarja Kokoschke in Egon Schileja. Tej trojici pripada, poleg utemeljitve avstrijskega modernizma (ustvarjali so na začetku 20. stoletja), pomembno mesto v zgodovini evropske likovne umetnosti in visoka priljubljenost med občinstvom tudi v današnjem času. Še posebej občudovane so »secesijske« slike Klimta, ki je posrečeno združil tradicijo portretnega slikarstva s svobodnejšo interpretacijo oblačil in ozadja figur. Posvečal se je predvsem ženskim portretom, katere odlikuje odlična, tenkočutna risba obraza in rok ter ornamentalno in barvno bogato ozadje, ki se zlije in poenoti skupaj z obleko v zgoščen in domiselni likovni vzorec. V osrednjem ustvarjalnem obdobju je pogosto uporabljal zlato barvo, pozneje pa je posegel po bolj živih barvah in nekoliko razgibal ploskovito gradnjo slike z izrazitejšo, svobodnejšo uporabo črte. Poleg portretov je na mestu omeniti tudi njegove krajine, ki so prav tako odlične in, v grobem rečeno, vsaj meni nekatere delujejo kot bogate ornamentalne zavese ali preproge. Poleg treh omenjenih slikarjev so na razstavi zastopani med drugimi še kontroverzni akcionisti Herman Nitsch, Arnulf Rainer in drugi. Skozi vse razstavne prostore pa se pojavlja in vključuje v postavitev rdeče-belo-rdeč trak avstrijske zastave. Med ogledom stalne zbirke slikarstva 19. in 20. stoletja pa so me najbolj pritegnile krajine nemškega romantičnega slikarja Casparja Davida Friedricha (1774-1840), katere izražajo vzvišeno, skrivnostno moč narave in, v primerjavi z njo, šibkost ter minljivost človeka.

Po ogledu Belvedera smo se odpravili na kosilo, ki smo ga zaužili v bližini znanega muzeja in galerije Albertina, ki hrani eno največjih grafičnih zbirk na svetu. Tako si nisem mogel kaj, da nisem zavil vanjo, ostali pa so nadaljevali pot proti katedrali Sv. Štefana. V Albertini sem si ogledal pregledno razstavo odličnih risb in slik, večino ustvarjenih na papirju, že prej omenjenega avstrijskega slikarja Egon Schileja (na tej razstavi je predstavljenih kar 130 njegovih del). Schiele se je v večini posvečal motivu ženskega akta, njegova likovna govorica pa ni tako »lepa« kot npr. Klimtova. Osebe na njegovih delih so osamljene in razgaljene, ozadje je nedoločeno, prazno. Pogosto je upodabljal sebe golega in tudi dvojice, ko se ženski bodisi objemata ali zleknjeni počivata. Njegova dela pogosto izžarevajo erotičen naboj, v samem pomenu in bistvu pa se približujejo simbolnemu svetu človeške samote in tudi hrepenenja po bližini ter pristnih stikih z ljudmi.

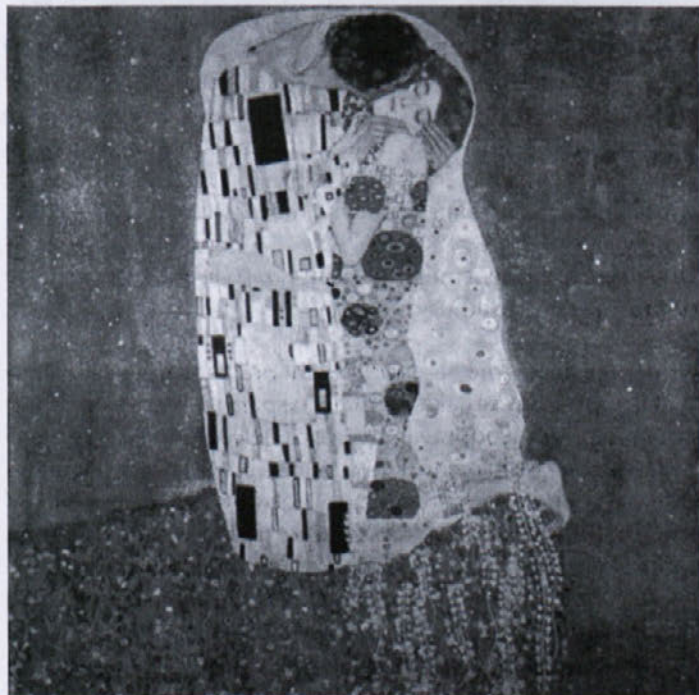
Iz Albertine sem krenil dalje proti umetnozgodovinskemu muzeju – Kunsthistorisches Museum Wien, kjer sem si še pred našim izletom na Dunaj želel ogledati razstavo španskega

romantičnega slikarja Goye. Francisco de Goya (1746-1828) je na tej razstavi prvič predstavljen Avstriji sicer manj znanimi, a po moje zelo zanimivimi in kvalitetnimi slikami ter tudi risbami in grafikami. Goya se je poleg portretiranja pomembnih članov španskega plemstva in dvora posvečal tudi bolj svobodnim in takrat zelo občutljivim temam, kot so upodabljanje človeške neumnosti in zlobe v motivih, ki prikazujejo med drugim krutosti vojne in inkvizicije – ustvarjal je v času, ko je Napoleon zavezal Apeninski polotok. V svojih delih je upodobil tudi srhljive prizore iz bolnišnic in zaporov ter tudi motive človeškega vraževerja. Njegove slike pričajo o umetnikovi kritični drži do političnih, socialnih in splošnih človeških razmer in tudi o njegovem sočutju do krivičnih in neusmiljenih življenjskih usod. Tragična je bila tudi njegova usoda, saj je leta 1793 oglušel. Na razstavi so bile na ogled tudi tapiserije, ki so jih stkali po predlogah njegovih slik. Nedvomno je Goya eden meni najljubših in sicer eden največjih slikarjev v naši zgodovini. V tem dunajskem muzeju sem si nato ogledal v stalni zbirki še dela Tiziana, Tintoreta in Velazqueza. Z več kot polno glavo slikovnih podatkov sem odšel iz muzeja proti Rathausu, dunajski mestni hiši, od kjer smo se potem skupaj z ostalimi odpeljali proti domu. Vsekakor Dunaj ni predaleč, da se ne bi v prihodnje odpravil/i še na kako pomembno likovno razstavo.

viri in literatura:

www.belvedere.at/ausstellungen_en/

www.goyainwien.at

Gustav Klimt: POLJUB; olje ter zlati in srebrni listi na platnu, 1907/08

Na Dunaju. Foto: Robert Rijavec

Francisco de Goya: ČAROVNIŠKA SOBOTA; olje na platnu, 1798

POZDRAVLJEN, DUNAJ

Dunaj, 9. in 10. 12. 2005

Darja Kogovšek

Pred palačo Belvedere. Foto: Robert Rijavec

Bilo je lepo petkovo dopoldne. Skoraj vsi pevci, nekateri niso mogli, smo se ob 12:00 zbrali pred gasilskim domom v Zavrtaču, kjer nas je že čakal avtobus. Bili smo polni pričakovanja in zelo dobre volje, čeprav smo vedeli, da nas čaka dolga vožnja do Dunaja, središča nekdanje habsburške monarhije.

Na avtobusu je bilo silno živahno. Obnovili smo vse ljudske pesmi, vse zimzelene, šli smo čez pesmi, ki so bile na evrosongu.

Po petih urah smo srečno prispeli do samostana Stefanushaus, ki stoji skoraj v centru Dunaja. Bili so nas zelo veseli, še zlasti zato, ker so poznali Polono, saj je ona tu bivala, ko je še študirala na Dunaju. Šli smo v sobe, kjer smo se hitro preoblekli, saj se nam je mudilo na koncert.

Šli smo mimo Koncerthaus, kjer vrtijo dunajske valčke. Videli smo zelo lepo drsališče, baročno cerkev sv. Karla Boromejskega (Karelskirche) in prišli do koncertne hiše (Musikverein). To je najbolj razkošna, bogata in veličastna koncertna hiša. Da je to res, smo se lahko prepričali na lastne oči, ko smo stopili v ta prostor, ki je bil ves v zlatu. Že takoj na začetku smo oddali bunde, plašče, da nas ne bi preveč motili pri poslušanju. Potem smo polni pričakovanja odšli v dvorano, kjer je bilo zbranih že ogromno poslušalcev. Vsi so nestrpnost pogledovali proti odru, kdaj se bo začelo. In končno so na oder začeli prihajati veliki glasbeni umetniki. In potem se je začelo. Poslušali smo: W. A. Mozart - litanije o zakramentu posvetitve oltarja in prav tako

njegovo mašo v c-molu. Vse to pa je izvajal orkester, solisti ter dva zelo uspešna zbora: Arnoldschonberg in Concentus Musicus. Za dirigentsko palico je držal Nicolaus Harnocourt, specialist za Mozartova dela.

Ko smo to poslušali, se nam je zdelo, kakor da ta glasba in ta dvorana tvorita popolnost. Vsa ta glasba te potegne v razmišljanje, tudi če tega nočeš. Po koncu smo pijani od vsega lepega zapustili koncertno hišo. Po poslušanju smo postali že prav lačni, zato smo se odpravili proti restavraciji. Šli smo po zelo znani ulici Karntners Strasse. Med potjo smo lahko opazili zelo lepo božično-novoletno okrasitev. Vse je bilo tako lepo razsvetljeno, pa vendar ni bilo preveč kičasto.

Končno smo prišli do italijanske restavracije Da Capo, ki stoji prav v bližini stolnice sv. Štefana. Da so tu natakariji zelo prijazni, smo slišali na lastna ušesa, saj nas je natakari, ko smo vstopili, pozdravil v mnogih jezikih, na naše veliko veselje celo v slovenščini. Ker so zamešali datume, mislili so namreč, da pridemo šele naslednji večer, nismo sedeli skupaj za isto mizo. Vendar so se za ta manjši spodrseljaj oddolžili tako, da so nam vsem postregli z zelo dobrim vinom, ki nam ga seveda ni bilo treba plačati.

S polnimi trebuhmi smo se odpravili dalje, vendar smo se kmalu spet ustavili v Latinu baru. Kljub temu, da so imeli happy hour (do 1:00 so cene nižje), so bile cene še kar močno zasoljene. Ker pa smo bili že tu, smo si privoščili prav posebne koktejle, z ogromno sadja. Še dobro, da je bila z nami Polona, da nam je prevedla jedilni list. Ker smo bili vsi skupaj zbrani, se je spodobilo, da smo zapeli pesem o naši zavetnici, sv. Ceciliji.

Ura je že prav neusmiljeno lezla čez polnoč, zato smo se odpravili proti našemu »domu«.

Naslednje jutro smo se zbudili polni pričakovanja, saj nismo vedeli, kaj vse nas še čaka. Še malo zaspani smo odšli na zajtrk, potem pa smo se odpravili do palače Belvedere, ki velja za eno najlepših baročnih palač. Do tu smo se pripeljali s tramvajem. Za tiste, ki smo se peljali prvič, je bila to zelo zanimiva vožnja. V palači smo si ogledali razstavo slikarjev: Gustáva Klimta in Egona Schielerja, poleg tega pa še stalno zbirko Bidermeierja. Naleteli pa smo tudi na moderno razstavo, ki je bila tudi politično obarvana. V trgovinici Neue Austria smo si lahko kupili spominke z motivi slik, ki smo jih videli. Potem smo si ogledali še vrt pred palačo, ki je res razred zase. Potem smo se ustavili še na univerzi za glasbo, kjer smo si ogledali cerkev sv. Uršule. Prav v tej cerkvi je imela Polona diplomu. Tudi do samopostrežne restavracije, kjer smo kosili, smo se pripeljali s tramvajem.

Po kosilu smo si šli ogledati stolnico sv. Štefana (če bi mogli imenovati tri največje znamenitosti Dunaja, bi ta cerkev prav gotovo sodila mednje, saj je najpomembnejša gotška stavba v Avstriji.) Zahodno pročelje z orjaškimi vrati se je ohranilo še od romanske stavbe, preostali del je gotški. V notranjosti je zelo zanimiva prižnica, v katero je vklesan sam arhitekt. Vsi smo lahko ponosni na našo Polono, saj je imela v tej tako znani cerkvi koncert. V cerkvi so dvoje orgel, prvih ne uporabljajo, ker so jih dobili v dar od Angležev, ker je bila stolnica v vojni požgana. Te so nekoliko zastarele. Imajo pa tudi nove, velike in moderne, ki stojijo kar v prezbiteriju. Cerkev ves čas obnavljajo, pa kaj, ko je tako velika, da jim dela nikoli na zmanjka.

Po tem ogledu so nekateri odšli na sacher torto (dunajsko specialiteto), drugi pa smo šli po trgovinah, kjer smo bolj gledali kot pa kupovali, saj so cene precej visoke.

Potem smo šli s podzemno do dunajskega magistrata (Rathaus). To je bilo nekaj! Najprej smo se dva nadstropja peljali z dvigalom, šele v tretjem nadstropju, pod zemljo, smo se usedli na vlak. Ko smo se peljali z dvigalom, smo mislili, da bomo prišli v pekel, ki pa je, kot se je izkazalo, še globlje. Šli smo

s podzemno U2. Ta vlak gre tudi do 200 km/h. V dvorani, v Magistratu, cel advent poteka tako imenovano adventno petje, kjer nastopajo zbori iz celega sveta. Nekaterim od teh zborov smo prisluhnili tudi mi.

Potem pa smo odšli še na tradicionalni božični sejem: Krist Kindl Markt, ki je res ogromen. Tu smo si kupili še razne spominke.

Ko smo se vsi našli (kar na Dunaju ni prav lahko, šaj je vse tako veliko), smo se odpravili proti domu.

Ob koncu izleta smo bili vsi enotnega mnenja: Tako lepega izleta pa že dolgo ne! Prav zaradi tega se vsi pevci še enkrat zahvaljujemo Poloni, naši zborovodji, ki nam je bila v teh dveh dneh odlična vodička in nas je popeljala na nepozaben izlet. Prav tako pa se vsi zahvaljujemo tudi našemu župniku, Bogdanu Bercetu, ker nam je tudi finančno pomagal pri izvedbi izleta.

LITERATURA:

Dunaj, Christian Eder, Mladinska knjiga

Koncert v Rathaus-u. Foto: Robert Rijavec

Sv. Štefan. Foto: Robert Rijavec

DOBRODELNI KONCERT V ROVTAH

Rezka Kavčič

»Karitas - pot do oddaljenih« to je bilo geslo že 11. dobrodelnega koncerta, ki ga je priredila župnijska Karitas Rovte 6. novembra. Dom krajanov Rovte so zapolnili ljudje tako stari kot mladi, od daleč in od blizu kljub deževnemu vremenu.

Na koncertu je sodelovala osnovna šola Rovte z lutkovno igrico. Sestri Pišljari sta zaigrali na citre, na harmoniko pa sta zaigrala Janez Kogovšek in enajstletni Matej Erjavec. S svojim nastopom so dan polepšali tudi družina Hodnik, dekliški trio Urša, Polona in Monika, fantovski oktet Puschlushtae in mladinski cerkveni pevski zbor. Na odru pa se je pevki Majdi Petan pridružil njen soprog Marjan Petan, sicer član New Swing Quarteta. Ne

smemo pa pozabiti omeniti še ansambel Notranjci, ki so poskrbeli za samo ozvočenje prireditve.

Med koncertom nas je nagovoril generalni tajnik slovenske Karitas gospod Alojz Štefan, ki je posebej poudaril in razložil namen gesla za teden Karitas »Skupaj stopimo na sončno stran življenja«.

»Sočutje je dobra lastnost. Če pa ostane samo pri besedah, nismo nikomur pomagali«. S to mislijo sta povezovalca Rezka in Miha Kavčič zaključila koncert. Tudi naša župnijska Karitas bo skušala izpolniti to misel. Prostovoljne prispevke, ki jih je pridobila, bo namenila ljudem v stiski tako v naši župniji kot izven nje.

Župnijska Karitas Rovte deluje že enajsto leto in poleg dobrodelnega koncerta vsako leto za bolne, invalide in ostarele organizira romanje na Brezje ter farno srečanje v domači cerkvi v Rovtah. Sodeluje v različnih akcijah za pomoč družinam in otrokom, ki jih organizirata slovenska in škofijska Karitas v Ljubljani.

Foto: Rezka Kavčič

TERICE

Olga Vehar

Polje, široko in rahlo valovito, leži pod majhnim hribom. Sredi tega polja je bila velika njiva posejana z lanom. Kako je bil lep pogled, ko se je lan razcvetel, to je, kot bi pogledal v modro rahlo valovito morje. Lepi majhni modri cvetovi, cvet pri cvetu, to je bil prekrasen pogled. Zvečer so se ti cvetovi vedno zaprli, zjutraj pa spet razcveteli v vsej svoji lepoti.

Ko je lan dozorel, so ga poruvali in na posebni napravi z zelo dolgimi zobmi - «rifel» imenovani, posmukali te drobne glavice, da so ločili laneno seme od trde slame. Nato so lan raztegnili lepo v vrste po bregu na tanke plasti. Tako raztegnjen je ostal kar nekaj časa, ker ga je moral dež nekajkrat zmočiti in nato sonce spet posušiti. Temu so rekli, da se lan »godi«. Ko je bil lan goden, so ga pobrali, zvezali v velike snope in nato so prišle na vrsto terice. To so bile ženske, ki so bile vajene trdega in težkega dela, kajti to taranje je bilo zelo težko delo. Z leseno napravo - »trlica« imenovano, so morale to slamo tolči in lomiti, da se je zunanji trši del odluščil in iz sredine lanu je nastalo lepo predivo. Da pa je vse to lažje potekalo, so imeli posebne lanene jame, ki so bile na vrhu pokrite s podom. Na pod so naložili lan, spodaj pa je gospodar zakuril, da se je lan res dobro posušil. Pri tem je moral zelo paziti, da ni preveč zakuril, ker potem se bi vse skupaj vnelo in bi bil ves prejšnji trud zaman.

Terice so prišle že zelo zgodaj, da je bilo več dela opravljenega v enem dnevu. Jeseni so kratki dnevi in to taranje se je zavleklo na kar nekaj dni in zato so morali pohiteti. Gospodinja se je morala kar dobro zasukati in pripraviti dobro malico in še boljše kosilo. Če niso bile dobro postrežene, ne bi terice drugo leto več prišle in to bi bila za gospodinjino sramota. Tericam so zelo radi kaj ponagajali vaški fantje in se jim za hrbtom posmehovali, ko so se matrale in trdo delale.

Ko pa je bilo tericam dovolj posmehovanja, so marsikaterega fantalina prijela, najprej so mu naložile par klofut, nato so mu zadaj na zadnjo plat privezale rep, ki so ga napravile iz prediva. Pa tudi v hlače so mu nasule »pezdirja«. To je tista zlomljena slama, ki se je odluščila od lanu. To je bilo zelo zoprno, saj je greblo in ščegetalo kar nekaj dni, saj se je zapičilo v blago. To je bila sramota za fanta in terice so se tedaj smejale njemu, on pa je ves osramočen odšel.

To delo je terice zelo utrudilo. Ko so se zvečer vračale domov, so bile utrujene in na rokah so se poznali žulji. Zato so se morale ponoči dobro odpočiti, da so drugi dan lahko spet nadaljevale. Če si zjutraj srečal žensko, ki je bila naprošena, da pomaga pri taritvi lanu, in jo vprašal, kam je namenjena, je z odločnim in močnim glasom odgovorila »Trt«. Ko pa se je zvečer vračala domov in si jo vprašal, kje je bila, je pa vsa skrušena in s piskajočim glasom odgovorila »Trla sem«.

Ko so žene in dekleta po opravljenem trdim in težkim delom nato videle lep kup lepega svetlo rjavega prediva, so pozabile na žuljave roke, bile so srečne in zadovoljne. Nato so v zimskem

času prinesle kolovrate na dan in to lepo predivo spremenile v niti. Nato so tkalci stkali platno. Iz platna so potem sešili razne izdelke. Največ so napravili rjuh, pa tudi prte in prtčke, pred davnimi časi so imeli tudi srajce in hlače platnene. Ni bilo take izbire blaga kot je danes.

Trdo delo lepe sadove obrodi za nas in za vse ljudi.

JESEN

Jože Lazar

Jesen.

Čas, ki v izobilju ponuja bogastvo jesenskih barv pa tudi velikih črnkastih listov.

Jesen 2005.

Čas, ko se življenje okoli nas in v naravi nagiba v zaton. Narava se počasi pripravlja k počitku. S pašnikov se vrača živina, vleče se megla, dnevi postanejo žalostni. Ptice se zbirajo v jate, tu in tam se zadere kaka vrana. S svojim močnim glasom se jezi na osamljeno strašilo na koncu njive. Vrane poletijo v večerno zarjo. V topli barvi je na široko razlita zahodna stran neba. Dnevi so vse bolj zaspani, sonce se umika, umika dolgi zimski noči. Povsod nadležno jesensko rosenje, ki se kdaj pa kdaj sprevrže v debelejšje kaplje. Razliva se jesenska otožnost, jesen ji razdeli svoje darove. Zemlja se je razdala. Bogastvo z njiv in vinogradov se je preselilo domov. Otresli smo se skrbi. Natočili si bomo to kapljico zemlje, sonca in znoja. Nazdravili si bomo z domačimi, prijatelji in sosedi. In že bo ta misel poletela v prihodnost v novo pomlad, ko bomo spet gnojili in orali globoke brazde, čakali na novo rast. Ti dnevi so megleni in polni rosenja. Če pa se pokaže sonce, je blede, oddaljeno. Čudno težo občutimo v sebi, v spominih smo za umrlimi. Življenje je tako kratko. Nehote se mi prikrađe misel, da je preteklost seme prihodnosti. V kleti smo spravili te darove matere narave. Od soseda se sliši brnenje mlina in škripanje preše. V kadeh se kisata zelje in repa. Za toplo pečjo se lušči fižol. Včasih so ponekod na kmetih tudi robkali koruzo. Bil je polno dela, od mlatve, kopanja krompirja, do sejanja žita. Skratka, bi človek rekel: delo se je držalo čez vse leto. Sence se vlačijo in podaljšujejo. Ujeti smo v ta začaran krog življenja. Ujeti v naravni red, v mirovanje. Pa vendar tam nekje daleč za meglenim obzorjem že slutimo pomlad.

KMETIJSKI SEJEM V ZAVRATCU

Mirko Kogovšek

Vsak kmet ve, da je v Gornji Radgoni največji kmetijski sejem, vendar se je pred leti dalo tudi v Zavrtačcu »kupiti« kmetijske stroje in orodje. Kupil si jih lahko že po prvi nedeljski maši, potem še celo nedeljo in cel teden, dokler se teh strojev ni odpeljalo.

Opisal bom potek teh kmetijskih sejmov.

Organizatorji smo se ponavadi zbrali pri Marici v trgovini. Popili smo pivo ali liter vina in beseda je dala besedo. Malo pred polnočjo je ponavadi Marica odšla spat, mi pa na spanec še pomislili nismo, saj je bila pred nami še zelo pomembna naloga. Dogovorili smo se, da bi lahko to noč postavili sejem. Ta sejem smo največkrat postavili pri cerkvi, pri mlekarni ali pa na Rupnikovi ravni. Ponavadi nas je bilo pet ali šest in tako smo se lahko hitro dogovorili, kdo bo od katere hiše kaj prinesel. Okrog hiš smo pobrali vse, kar nam je prišlo pod roko. Če je bila noč svetla, je bilo za nas še toliko boljše.

Da bi bil sejem bolj zanimiv in da bi pritegnil čim več obiskovalcev, smo okrog hiš pobrali vse, kar smo lahko odnesli; grablje, vile, kose, klepiše, manjši traktor, majhne prikolice za traktor, vozove, lojtre, pluge, okopalnike, seno, karjole... Gledali smo, da je od vsake hiše šlo nekaj orodja na razstavo, da ne bi bil kdo užaljen. Prikrajšane niso bile niti tiste hiše, iz katerih so bili organizatorji, prav ti so bili zato dvakrat tepeni, prvič je moral sam prinesiti orodje na sejem, drugič pa, če je hotel živino nakrmit, je spet moral sam priti po vile in karjole. Če smo kakšno hišo pomotoma izpustili, že se je po vasi govorilo: »Ta je bil pa sigurno zraven, ker niso nič odnesli.«

Spomnim se, kako smo iz Dolnjega Zavrtačca peljali s fičotom prikolico od traktorja. Pripeta je bila za branik fičota. Srečno smo se pripeljali že do Tavčarjevega znamenja, ko se je branik odtrgal in prikolica je odbrzela nazaj. Vendar, mi smo bili neustrašni in prikolica je morala, čeprav - kakor je zgledalo - ni marala, pristati na sejmu.

V spominu mi je ostala tudi tale anekdota.

Neko leto nam je šlo bolj počasi s pripravami na sejem. Začelo se je že svitati, ko smo bili še v kozolcu neke hiše. Vsi so seveda še spali, ker se ponavadi iz sobote na nedeljo malo dlje pospi. Neka mamca se je ob svitu že zbudila in opazovala jutranjo idilo skozi okno. Tako je zagledala tudi obrise ljudi v njihovem kozolcu. Hitro je skočila proč od okna in zavpila na ves glas: »...pejt, v kozolcu kradejo!« Snaha se oglasi: »Nič se ne sekirajte, saj je tudi ... zraven, ker ga ni v postelji, verjetno že spet pripravljajo kmetijski sejem.« Tako se je mama pomirila in mimo odšla po jutranjih opravilih.

Ponavadi smo tisti, ki smo bili zraven, odšli k deseti maši in vlekli na ušesa, kaj se ljudje pogovarjajo okrog kmetijskega sejma. Če si bil malo zaspan ali če si pomotoma zazehal, so te že obsodili, da si imel prste vmes. Mi pa smo se pred cerkvijo glasno razgovarjali, kje smo bili in kako zgodaj smo odšli spat.

Nekateri so govorili, da bo tisti, ki je to pripeljal ali prinesel, tudi odnesel. Tak, pa čeprav je čakal, ni dočakal. Vsi so tudi govorili: Jaz sem slišal... Jaz sem videl... Seveda ni nihče ničesar slišal, ker toliko smo pa pazili, da nismo kalili nočnega miru.

Nekateri ljudje so bili na ta sejem jezni, drugi so se smejali, tretji so samo zmajevali z glavo in prišli po svoje orodje na sejem. Nekatero orodje je bilo na sejmu cel teden, tisto orodje, ki je bilo nujno potrebno za jutranja opravila, pa je izginilo že pred prvo sveto mašo, tako da tisti ljudje, ki so prišli k drugi maši, niso mogli videti celotnega sejma. Tako je bilo sejma za eno leto konec. Ljudje so ga čez leto pozabili, naslednje leto pa ga je bilo treba spet obuditi. Bil je že skoraj tradicionalen, danes pa ga ni več.

Tako smo se mladi pred leti veselili. Naredili smo marsikatero neumnost, vendar smo toliko že gledali, da nismo koga resno užalili ali da nismo naredili škode.

Pripis uredništva:

Na veselje ali jezo vaščanov je bil ta prvenstven zavraški običaj na letošnji Urhovo nedeljo, spet obujen. Upamo, da bo spet postal tradicionalen.

FUŽINARSTVO V BREKOVICAH

Tomaž Mivšek

Le malokdo ve, da smo tudi v naši neposredni bližini imeli fužino, natančneje v Brekovicah.

Kot prva posestnika novo zgrajene fužine leta 1550 se omenjata loški meščan Jakob Heinricher in Jurij Piwagkh. Pri fužini sta se nahajali še dve novi kajži, kovačija in žaga. Fužina je morala škofu plačevati letno tri marke.

Zaradi nerednega plačevanja davkov in izsekavanja gozdov je že od vsega začetka prihajalo do sporov med fužinarji in loškim gospodvom. Zato se je gospodstvo leta 1557 in 1560 pritožilo cesarju, da delajo fužinarji z uničevanjem gozdov škodo podložnikom in gospodstvu. Obenem so ga prosili, naj pošlje komisarje, da naredijo tej stvari red. Pritožbe niso zalegle kaj prida. Svoje je naredila narava in v povodnji razdrila fužine.

Kmalu jo je ponovno obnovil Jakob Heinricher, ki se omenja kot edini gospodar od 1560 do 1579. Leta 1581 obrata ni več na fužinarskem seznamu. Nekaj časa je še obratovala brescianska peč. Podjetnika Gnecco sta še 1587 topila železno rudo, ki sta jo dovažala iz hribovja v neposredni bližini. Razstopino sta pošiljala v svojo vipavsko fužino Hubelj v nadaljno obdelavo. Zaradi slabega finančnega poslovanja in prevelike zadolženosti so jima upniki blago zaplenili, peč pa zaprli. Tako je leta 1595 brekoviška fužina označena kot propadla.

Literatura: Žirovski Občasnik, 1988: Kolonizacija Poljsanske doline. Pavle Blaznik. Revija za vsa vprašanja na Žirovskem, letnik IX, št. 14., 62. str.

ŠOLSTVO PRED SEDEMDESETIMI LETI

Po pripovedovanju stare mame Marije Kogovšek zapisala Darja Kogovšek.

Kolikor znaš, toliko veljaš, pravi slovenski pregovor. Da je to res, nam vedo povedati naši starši, mi, ki smo še bolj mladi, pa se tega še ne zavedamo. Včasih, ko je teden napolnjen z kontrolnimi nalogami, se mi zdi, da je ta šola odveč in da je škoda, da je Marija Terezija sploh kdaj živela.

Ljudje smo si različni. Nekateri se radi učijo, drugi malo manj. Ena izmed tistih, ki so se radi učili, je bila tudi moja stara mama.

Včasih so otroci prvič sedli v hram učenosti, ko so dopolnili šesto leto. Pouk pa je v tistih časih potekal čisto drugače kot danes. Predmeti so bili podobni kot danes, le da so se nekateri imenovali drugače, npr. računstvo, lep opis, risanje, srbohrvaščina, petje, poleg teh pa so imeli še zemljepis, zgodovino, telovadbo in slovenski jezik. Mama pravi, da je on zelo rada hodila v šolo. Velikokrat se je zgodilo, da je jokala, ker je morala ostati doma, če so imeli kakšno veliko delo. Tisti, ki so imeli doma starejše brate ali tete in strice, so lahko šli v šolo. Takrat starši niso pisali opravičil, otroci so se sami šli opravičiti, da so morali doma pomagati. Kdor ni imel naloge, ali je klepetal in ni ubogal učitelja, je moral iti v kot klečat. Našel pa se je tudi kak učitelj, ki mu tudi palica ni bila tuja. Če je bil kateri od učencev bolj poredne narave, je ostal še po pouku zaprt v šoli, delal je domačo nalogo in se učil. Potem je učitelj preveril, če je naredil tako, kot mu je ukazal in če je, ga je spustil domov, drugače pa je moral še malo potrpeti.

Tudi za učence je bilo veliko slabše poskrbljeno kot danes. V šoli niso imeli malice. Vsak si je sam prinesel kos kruha, da je lažje počakal domače kosilo. Med učenci se je tu pa tam našel otrok, ki je bil bolj iz bogate družine kot ostali. Ta je imel s sabo boljšo malico kot drugi, zato so ga gledali z velikimi očmi.

Pisali so s peresnikom. V klopi so bile izdolbljene luknje, v njih majhni kozarčki, napolnjeni s črnilom. To je bilo zelo nepraktično, saj je puščalo velike packe. Kdor je bil bolj nerodne narave, je imel s pisanjem kar velike probleme. Za risanje pa so že uporabljali barvice. Šilček je nadomestil kar navaden nož. Ko nas mama gleda, kako hitro imamo popisan zvezek, kako spuščamo vrstice, se spomni svojih zvezkov. Pravi, da je imela vsak kotiček v zvezku popisan ali porisan, še celo platnice niso ostale prazne. Torbe pravzaprav sploh ni rabila. Edini zvezek, ki ga je imela, je stisnila pod pazduho, svinčnik je zataknila za platnico in že je bila pripravljena za dolgo pot. Poleti je še kar nekako šlo, pozimi pa je bilo veliko težje. Zime so bile zelo mrzle, tudi snega ni primanjkovalo. Med poukom si se ravno posušil, potem si se na poti domov spet zmočil. Mama je hodila v šolo pet let, potem pa se je začela vojna in veselja je bilo konec.

Včasih so šli naprej v šolo samo tisti, ki so bili doma iz bolj bogatih družin. Če pa je bil kdo iz revnejše družine, je moral kljub svoji bistrumnosti ostati doma. Danes, hvala Bogu, ni več tako.

STARA JABLANA

Olga Vehar

Cvetela je jablana spomladi
Nebogljena, kriva in stara
Vse kar je mogla
Od sebe je dala.

Po cvetovih so čebele
Veselo se spreletavale
Sladki med nabirale
Jablano lepo oprasile.

Ko se poletje poslovilo je
Nastopila je jesen
Jablana lepo obrodila
Lepih jabolk natrosila.

Sadeže so pobrali
Staro jablano opazovali
Zdaj stara si postala
Mladim drevesom prostor dala.

Prišli so sekači
In orodje vzeli
Sekali, žagali zraven kleli,
Smejali se in odhiteli.

Na tleh staro deblo obležalo
Ker ni več rodilo, ker ni dajalo.
Takšen je naš moto,
Dokler si mlad in zdrav,
In ko daješ si dober,
Ko ostariš si vsem v napoto.

PESEM

Janez Gantar

Pesem je kot dih življenja,
ko jo slišiš,
te vsa prevzame,
ko je ni,
si žalosten vse dni.

Če je lepa pesem lepo zapeta,
te kar zmrazi
in z ljubeznijo napolni.

Zato čim več prepevat
in si duška delat.
Čim več miru pri hiši,
da se lepa pesem sliši.

G

Petra Malavašič

Konec šolskega leta je bilo,
Ko zaželela sem si te močno.
Ker nisem vedela kaj naj storim,
Sem se odločila da ti sporočim,
Da želim te spoznati bolje.
Morda ve samo tiho morje
Kaj takrat razmišljal si ti,
Vendar tega nikoli nisi povedal mi!
Ko odšlo je dolgo poletje
In na rožah ovenelo je cvetje,
Zopet sva se v šoli srečala
In skrivoma sva si posvečala
Skrivnostne in globoke poglede,
Zato je v moji glavi prišlo do zmede.
Zakaj zdaj vedno za mano sediš,
Ali mi s tem kaj povedati želiš?
Zakaj se bojiš govoriti z mano?
Naj pride resnica na plano!
Ali res si sramežljiv tako zelo,
Da povedati ti je tako težko
Kar na srcu ti leži
In s tem izpolnil željo mi!
Še vedno želim si te,
Čeprav ti ne maraš me!
Rada bi le vedela zakaj,
Upam, da to ne bo za vedno vprašaj!?

BOŽIČ

Janez Gantar

Bliža se sveti večer,
ko bomo šli okrog ogla
in molili
in Jezusa častili.

Božič najlepši je v letu,
če na Bog natrosi
snega in zametov.

Zato najlepše se na praznike pripravite
in Jezusu poklonite
in ga počastite.

Mize polne so dobrot,
kar nam jih je dal
Bog Gospod.

DAN Z GASILCI V KAVERNAH

Metka Lazar, 4.r.

V ponedeljek, 31.10. 2005 so se v okviru meseca požarne varnosti odvijale gasilske vaje. Začetek je bil v gasilskem domu, kjer so gasilci še malo poklepetali, nato pa so se z gasilskim avtom odpeljali v Spodnji Zavratac. Tam so z vodo napolnili cevi za potek vaje. Nato so se odpeljali proti kavernam, kjer so ostali že zadimili del kavern z dimom gorečega smrečja, notri pa so nastavili lutko, ki so jo morali prinesiti na zrak. Vaja se je uspešno končala, zato smo se vsi z gasilskim avtom odpeljali v gasilski dom, kjer smo imeli pogostitev s pijačo.

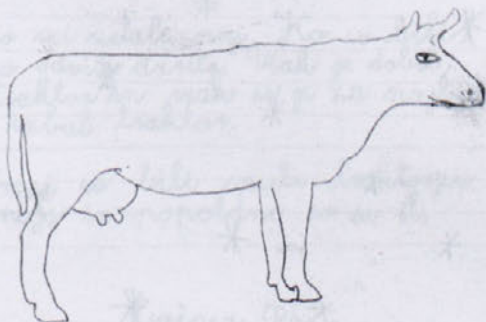
KRAVA IN OTROK

Krava daj mi mleka
moj otrok mi reka,
če mi ga ne daš
pa neboš več naša.

Otrok vsaljen bo,
ker mleka ne daš.
A tebe smo prodali
drugo pa izgubili.

Mleko je v štali
otrok pa je še mali
A mleka mi ne daš,
ker me ne poznaš.

DAMJAN

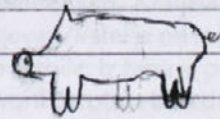

PRAŠIČ

Prašica smo kupili.
Dovolj smo ga kredili.

Potem smo ga saklali
in koline vam poslali.

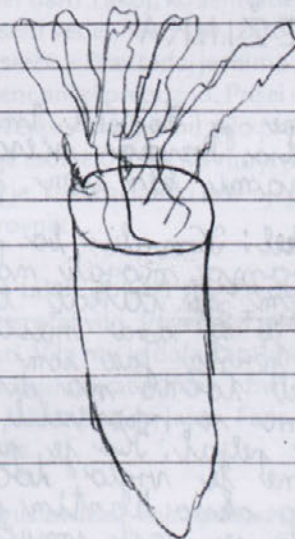
DAMJAN

PESA

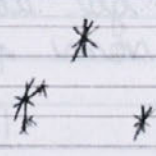
Pesa debela
je v soncu rosela
nakoncu pa je ovenela.

DAMJAN

SNEŽINKA

JAZ SEM SNEŽINKA. LETIM Z NEBA NA OKNO IN NA TLA. OTROCI ME MEČEJO V HIŠO. ME JE BOLELO.

PADEJ
KOGOVŠEK

SNEŽINKA

Moje ime je Tonček. Imara ena sestra. Ravno včeraj me je katožila mami, ker sem ji vzal vinčnik.

Učel je rekel: Kmalu bo prišla zima in iti bomo morali na kem-ljo. Komaj sem se čakal ta truhelci. Minilo je že dva meseca in zima je prišla. Jaz sem skočil prvi in padel točno na diskalni arto. Zelo sem se razveselil, ko me je nekdo peljal. Ko je pritisnil na kavoro me je vrglo točno na Martinovo okno. Martin je bil žalosten, ker bi se rad smučal. Ko spet sem doma vzel telefon in poklical svoje prijatelje, da so vsi padli na tla. Martin se je narveselil in šel smučat. Delal se kepe vs menj in me vrgel v njegovega brata.

Prišla je pomlad in sneg se je stalil in jaz sem šel nazaj v oblake. Ko sem prišel v hišo, mi je oče rekel: Potepah, kje si pa bil? Bil sem pri Martinu. Zato, ker si bil pri Martinu, boš moral sel dan rezervati nalogo, ki ti jo je pripravila mama. Naredil sem nalogo in šivel seino do konca dni.

DAMJAN

SNEŽINKA

PRIPOVEDUJE

Jaz sem puhasta in mala snežinka. Ravno sedaj padam na isto pridnih učencov. Z mano leti tudi moja družina. Z nami plešejo še druge snežinke.

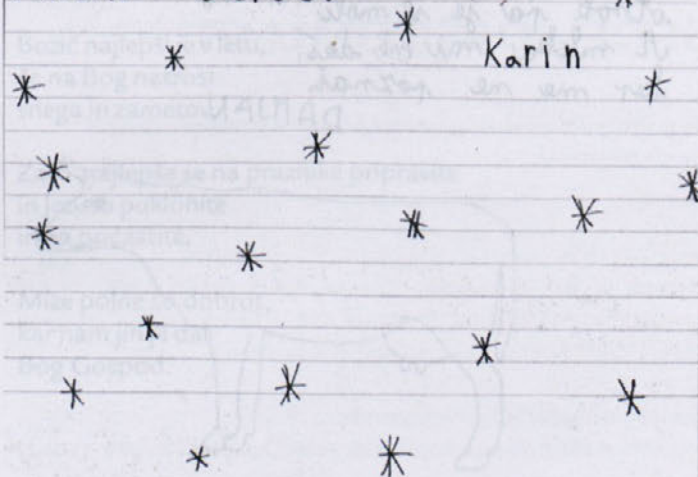
Priletela sem na okno. Vidim, kako se otroci pridno učijo. Učijo se o zimi. Ura je svet, sedaj imajo malico. Učiteljica je odprla okno. Zanimalo me je, kaj vse imajo. Otroci so imeli zelo veliko zanimivih stvari. Najprej sem se ogledala v punčko, ja curji. Ko so otroci po malicali, so me skoraj opazili, na srečo me niso. Eden izmed učencev me je skoraj pohodil. Stekoj časa sem se igrala v punčko. Potem me je opazil oče. Rekel mi je naj hitro stečem ven. Stekla sem ven kakor hitro sem mogla.

Ko sem prišla ven, sem a očetom padla na tla. Na tleh smo bili debeli, mi skopnel sneg. Potem smo šli nazaj v oblake.

ANAMARIJA
GANTAR

☆ SNEŽINKA ☆

JAZ SEM SNEŽINKA. LETIM Z NEBA. PADLA SEM NARAVNOST NA ŠOLSKO OKNO. OTROCI SE PRIDNO UČIJO.

Karin

ČAROVNIK IN TRI HČERKE

Boštjan Kogovšek, 5.r.

Nekoč, že dolgo tega, je za sedmimi gorami in sedmimi vodami stal mogočen grad. Imel je devet stolpov in bil je v vsej okolici največji in najimenitnejši. V tem gradu je živel kralj z ženo kraljico. Imela sta tri prelepe hčerke. Ena je bila lepša od druge. V vsem kraljestvu ni bilo tako lepih in prijaznih deklic.

V daljni deželi pa je živel hudobni čarovnik. Bil je mlad fant z čarobno močjo. To moč pa je izkoriščal za same slabe stvari. Z vsemi sosedi je bil skregan. s svojo čarobno močjo pa je najrajši strašil svojega najbližjega soseda - mladega fanta, ki pa je bil zelo dobrega srca. Nobenemu ni nikoli storil nič slabega. Zlasti mu je zavidal njegovo lepoto.

Ker se je vest o prelepih kraljevih hčerkah hitro širila po svetu, je prišla na uho tudi čarovniku. Sklenil je, da si jih mora iti ogledat. Verjetno bo zlahka dobil eno za ženo in s tem bi postal bogat. S tem bi se mu izpolnila največja želja. Želel si je biti bogat. Vendar je bil tak čarovnik, da si ni mogel pričarati denarja. Potem je vzel čarobno palico, spregovoril je čudežne besede in že se je spremenil v kraljeviča. Še enkrat je zamahnil s čarobno palico in pred njim je stal velik lep črn konj. Vsedel se je nanj in odjezdil proti daljnemu gradu.

Pred vrati mogočnega gradu je razjahal konja in potrkal. Odprl mu je sam kralj, ki se ni preveč začudil, ko je pred sabo zagledal kraljeviča s konjem. Vprašal ga je, kaj želi. Kraljevič mu je s priliznjenim glasom odgovoril: «Prišel sem od zelo daleč, ker sem slišal, da imate pri vas tri lepe, in seveda pametne deklice. Jaz pa se ravno nameravam poročiti, zato sem prišel pogledat,

oh, seveda vprašat, če mi daste kakšno vašo hčer za ženo.» Kralj se je začudil, vendar ga je vseeno povabil naprej. Prišla sta v dnevno sobo. Tam so sedele vse tri deklice in brale. Takoj so opazile kraljeviča. Kralj je rekel, da jih bo pustil same, da se bodo lahko v miru pogovorili. Kraljevič jim je še enkrat povedal, zakaj je prišel. Vse tri deklice so rekle, da se kar tako na hitro ne morejo poročiti z nekom, ki ga ne poznajo. Kralj mu je dovolil, da lahko živi v gradu devet dni, da se bo bolje spoznal z njegovimi hčerkami.

Minilo je devet dni. Zvečer so se zbrali pri bogato obloženi mizi, da deklice povejo, kako so se odločile. Začela je prva deklica: «Zelo mi je žal, vendar jaz se ne bom poročila s tabo, zdi se mi, da ti je samo za denar.» Obe drugi deklici sta odgovorili enako. Kraljevič je bil tako jezen, da se ni mogel premagovati. Vstal je od mize, jo prevrnil, da so se vse posodice s hrano razbile. Iz žepa je potegnil čarobno palico in ves besen spregovoril čarobne besede in vse tri deklice so se spremenile v miši. »Miši se bodo spremenile nazaj v deklice le, če bodo pojedle vsaka grizljaj kuhanega jajca, ki ga varuhe zlobna pošast v votlini za sedmimi gorami.« Zlobno se je zakrohotal in zbežal iz gradu.

Kralj in kraljica sta postala zelo žalostna. Sama nista vedela, kaj naj naredita. Vse tri miške sta odnesla na vrt.

Naslednji dan je na grajska vrata potrkal mlad fant. Tudi sedaj je odprl kralj, vendar se mu je videlo, da je zelo žalosten. Fant je rekel: «Dober dan! Takoj, ko sem videl, da je čarovnik izginil iz svoje hiše, sem vedel, kam gre, zato sem prihitel sem, da bi preprečil nesrečo.» Prav tedaj je mimo pritekla miška. »Vendar, kot vidim, sem prišel prepozno. Prišel sem, da bi vam pomagal rešiti vaše hčerke.« Kralj je bil zelo presenečen nad tem, kar je slišal. Bil pa je tudi zelo vesel, ker mu je mladenič ponudil pomoč. Povedal mu je, kako bi lahko rešil njegove hčerke, kakor mu je povedal čarovnik.

Mladenič je takoj pohitel tja. Preden je prišel do votline s pošastjo, je srečal vilo. Povedal ji je, kam gre in da ga je zelo strah pošasti. Vila mu je dala čarobno vrv, ki ima to čudežno moč, da če vanjo trikrat pihneš, oživi. Ta vrv bo pošast ubila in on bo imel lahko pot do jajca. Fant se je poln pričakovanja odpravil dalje.

Ko je mladenič zaslišal, kako pošast smrči, ga je vse minilo. Še dobro, da je imel s seboj čarobno vrv. Trikrat je pihnil vanjo in vrv se je začela ovijati okrog pošastinega vratu. Pošast je tako tulila, da je svet okrog nje razpokal. Še celo čarovnik je prišel pogledat, zakaj pošast tako tuli. Vendar je padel v razpoko in o njem ni bilo več ne duha ne sluha. Pošast se je kmalu zgrudila na tla in poginila. Mladenič je vzel jajce, se z njim dotaknil tal in razpoke so izginile. Potem ga je odnesel na grad, kjer so ga že komaj čakali. Kraljica ga je hitro skuhalo in ga hitro dala jesti miškam, ki so se v trenutku spremenile nazaj v prelepe deklice. Najmlajša se je takoj zaljubila v svojega rešitelja.

Na dvoru že dolgo ni bilo takega veselja, saj so obhajali poroko najmlajše hčerke in mladeniča. In živela sta srečno do konca svojih dni.

Najlepše darilo traktor

Nekoga ximškega večera se je družina iz goxda dolgočasila ob kamini in ognarovele plamene. Ta družina je stela pet članov prvemu je bilo ime Janey drugi je bil atej tretja pa Karin. Če je bil Jože mama pa Jožica in usi so imeli radi iklarvča, ki jim bo to noč prinesel darila.

Zjutraj so vsi ustali prej. Ko so lili vsi xvari, so odvili darila. Vsi so dobili drugačen traktor in vsak si je za najlepše darilo izbral traktor.

Vsi stroci so bili veseli traktorjev in tudi snega in popoldne so se šli berat.

Gojzeta Rejc

TEKMOVANJE SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA KVIZA

Žan Menegatti

Tekmovanje iz slovenskega knjižnega jezika je letos potekalo že 8. leto zapored. Vsako leto spoznavamo drugo regijo. Letos z naslovom Ivan Cankar in Ljubljana z okolico ter Notranjska. V kvizu smo reševali vprašanja kot so: Kako se imenuje čarovniški hrib na Notranjskem? Katere Cankarjeve črtice beremo v šoli?

Tekmovali smo na šoli v septembru. Tekmovali so tudi učenci višjih razredov.

Za nagrado smo se tekmovalci udeležili žrebanja, kjer sem dobil glavno nagrado. Glavna nagrada je bil izlet v Ljubljano. V Ljubljano me je spremljala knjižničarka iz Logatca. V Mladinskem gledališču smo si ogledali predstavo Kekec.

STRAH

Strah ima velike oči,
kar za tri ljudi.

Kdo se ga boji,
Medved Marko in vi vsi.

Zraven straha črna zver tiči,
vsak se je boji.

Strah je znotraj votel
okoli ga pa ni.

Napisala in ilustrirala: Blas Menegatti in Gasper Reja

Po predstavi smo pomalicali. Potem smo se peš odpravili na RTV. Tam smo snemali oddajo, ki sem jo pogledal naslednji dan po televiziji. V oddaji sem bil med gledalci. Oddajo sta vodila Franček in še ena voditeljica. Med oddajo je prišel Slavko Pregl. Bil je zelo vesel, ker smo se zbrali v tako velikem številu. Med oddajo smo poslušali pravljico o zmagu Lingerju. Oddajo smo morali večkrat posneti, ker so se voditelja in pravljíčarka kar naprej motili. Po oddaji smo dobili še enkrat prigrizek. Potem smo šli domov.

Ko sem prišel v knjižnico Logatec, sem se včlanil. Izbral sem si še knjigo Slovenske ljudske pravljice. Naslednje jutro sem sošolcem pripovedoval, kaj vse se mi je zgodilo. Prepričan sem, da se bom tudi v prihodnjih letih udeležil tekmovanja.

RANA

Rana zelo boli,
k zdravniku se mudi.

Žan je nogomet igral
potem pa padel je
in si roko zlomil je.

V Ljubljano je odšel,
in z gibsom darajv prišel.

Če pa vas kaj boli,
se vam k zdravniku mudi.

Napisal in ilustriral: Blaž Menegatti

MARUŠA

Maruša razgraja,
in mi nagaja.

Ko pa je noč,
smeh iz nje skoč.

Smeje se za trij
a zlave miži.

Se mami na njo jezi,
ker cela hiša ze spi.

Ko Maruša končno zaspi,
jo na stranišče tiši

picala in ilustrirala: **Gasper Rejc** in **Blaž Menegatti**

DVOJČKA

Mičva dvojčka ova,
Ulečno aitna ova.
Laj hočeva oba isto otrar.

Greva ki jankotu oba
raj ov nama čokolado da.
Greva ova oba,
ker maju radl ima.

Bridera domov umazana oba.
Umijeva se oba raj rada
lepa ova.

MILKA

Mateja in Damijan, Kogovšek

ZIMA

(Učivo)

Zima se začne 21. decembra.
Še prej pa jo naznamijo prvi
snežinke, ki padajo v neba.

Te snežinke pobelijo pokrajine, trav-
nike in se mnogo več. Družba se
lomijo zato, ker je sneg predelek. Tudi
mleko je zelo. Na cestah so veliko-
krat poledice in pogosto se pojavijo
prometne nesreče.

Sneg ne pada enkrat, temveč
večkrat. Ko pa je veliko snega, nastopijo
tudi zimski športi, npr. smučarski skoki,
slalom, smuk in še mnogo drugih.

Učenci jo imajo zelo radi, čeprav nam
kaže kobe.

Blaž Menegatti

DOLOMITI

Andrej Mivšek, z. 10A

V pomladi in začetku letošnjega poletja so se nam plezalskim navdušencem ob različnih priložnostih porajale ideje o kakem daljšem plezanju v tujini. Prva konkretna priložnost se mi je ponudila v juniju, ko bi lahko šel za teden dni v Francijo, a seveda nisem imel časa. Tako sem še naprej hodil v službo in tu pa tam zašel v kako naše plezališče. Kasneje, v avgustu se nam je le uresničil plan o plezanju v italijanskih Dolomitih. Z Gregorjem, ki sem ga spoznal med študijem v Ljubljani kot tržaškega študenta in podnajemnika pri moji sošolki, sva ob nekaj srečanjih na pijači in telefonskih pogovorih določila destinacijo in program naše »odprave«, skupaj sva plezala pred tem le enkrat v previsu Retovja pri Vrhniki.

Proti Dolomitom smo krenili 27. avgusta, v soboto zjutraj. Poleg mene in Gregorja sta sestavljali drugo polovico ekipe predstavnici ženskega spola Maja in Pija. Cilj našega odhoda in »bazni tabor« je bil Passo (prelaz) Sella pod ostenjem Selle, ki se dviga nad turističnim mestom Canazei na eni in nad dolino

Gardene na drugi strani. V Canazeju je (po mojih neuradnih virih) obdobje svojega življenja preživel legenda svetovnega alpinizma Reinhold Messner, kar nam je recimo predstavljalo dodatno motivacijo za plezanje. No, v naš Volvo smo se po nekaj zapletih in nejevolje zaradi hude prostorske stiske le stlačili in odpeljali na gorenjsko avtocesto. S sabo smo namreč vzeli vso potrebno opremo za kampiranje in plezanje (tudi crashpad – blazino za balvaniranje), ter seveda topla oblačila in hrano. Ustavili smo že kaj kmalu, na Jesenicah, da smo uredili dodatno zdravstveno zavarovanje za tujino (za vsak slučaj seveda), nato pa še v Kranjski Gori na kavi. Cesta nas je vodila naprej čez mejni prehod Korensko Sedlo v sosednjo Avstrijo. Med vožnjo smo izkoristili čas za »študij« plezalnih in gorskih vodnikov, ki nam jih je večino priskrbel Gregor, nekaj pa sem jih jaz snel z »drajta« (beri interneta). Prijetna vožnja nas je vodila po dolini rek Zilje in Drave mimo mesta Lienz, kjer bi lahko zavili proti Grossglocknerju. V bližini kraja Sillian smo prečkali avstrijsko-italijansko mejo in nadaljevali z vožnjo po zgornji dolini reke Rienz. Ustavili smo se v srednjeveškem mestu Brunica ali Bruneck, kjer smo naredili daljši postanek za ogled mesta. Nato smo zavili (s ceste, ki pelje proti Bressanoneju in Bolzanu ali na sever proti Innsbrucku) v dolino Gardene, katera je dosti znana po

Ob prihodu na vrh prelaza. Foto: Andrej Mivšek

smučarskem turizmu. V poznih popoldanskih urah smo dospeli na prelaz Sella, kjer nas je čakalo mrzlo in megleno vreme. Najprej smo se razgledali po okolici in se pogreli v malem hotelu na vrhu prelaza na nadmorski višini okrog 2200 m. Nato smo

Gregor v akciji. Foto: Andrej Mivšek

šli v akcijo iskanja primerne prostora za kampiranje. Na srečo smo naleteli na odklenjen zimski bivač ob cesti, kjer smo tudi prespali prvo noč, ki je bila precej hladna – okrog 5°C ali še kako stopinjo manj. To noč je deževalo in zjutraj smo lahko videli izginjajoče bele sledi po okoliških gorah, kjer je snežilo.

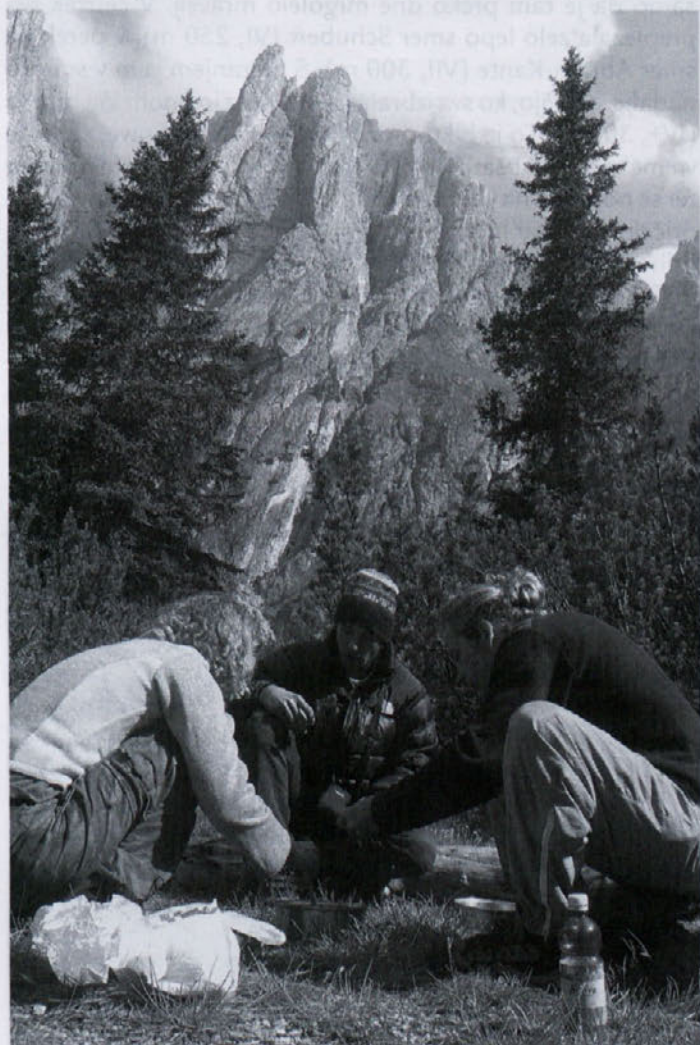
Drugi dan smo poiskali primeren prostor za postavitev šotorov. Postavili smo jih v dolini pod prelazom nedaleč od ceste v družbi še drugih plezalcev, ki so zašli na ta kraj iz različnih evropskih dežel in tudi iz Slovenije – po večini z istim namenom kot mi. Tako smo kasneje spoznali tudi tri romunske plezalce, ki so nam občasno delali družbo. Dan smo preživeli večinoma v pripravah na plezanje in ogledu osupljive okolice. V bližini šotorov nam je gorski potok nudil svežo vodo in hladno kopel, ob izviru pa smo imeli priložnost opazovati svizce, ki so se včasih tako približali turistom, da so jim jemali hrano kar z roke. Naj povem tudi, da nas je dvakrat na večer obiskala lisica in nam

Na vrhu smeri Schubert; na levi v ozadju Biz Boe, v steni na desni se nahaja smer Fedeale. Foto: Gregor Bizjak

ob drugem obisku odnesla sir iz vreče s hrano, ki smo jo kot vse drugo zvečer spravljali v predprostor obeh šotorov – tako smo naslednje dni kako vrečo s hrano obesili »na varno« visoko na bližnjo smreko.

Ponedeljek in torek nas je spremljalo nestalno vreme, tako da smo plezali balvane in krajše športne smeri v plezališču na drugi strani prelaza. Tudi če so balvani visoki le nekaj metrov se na njih lahko dobro namučiš (narediš nekaj težkih gibov in potem ves zadihan počivaš, kot da bi več ur kidal sneg). Po dveh dneh balvaniranja na ostrih skalah smo se odločili za dan »počitka«, saj se nam je koža na prstih precej obrabila, posledice pa so bile tudi hujše. Tako sva se s Pijo odločila, da osvojiva 3152 m

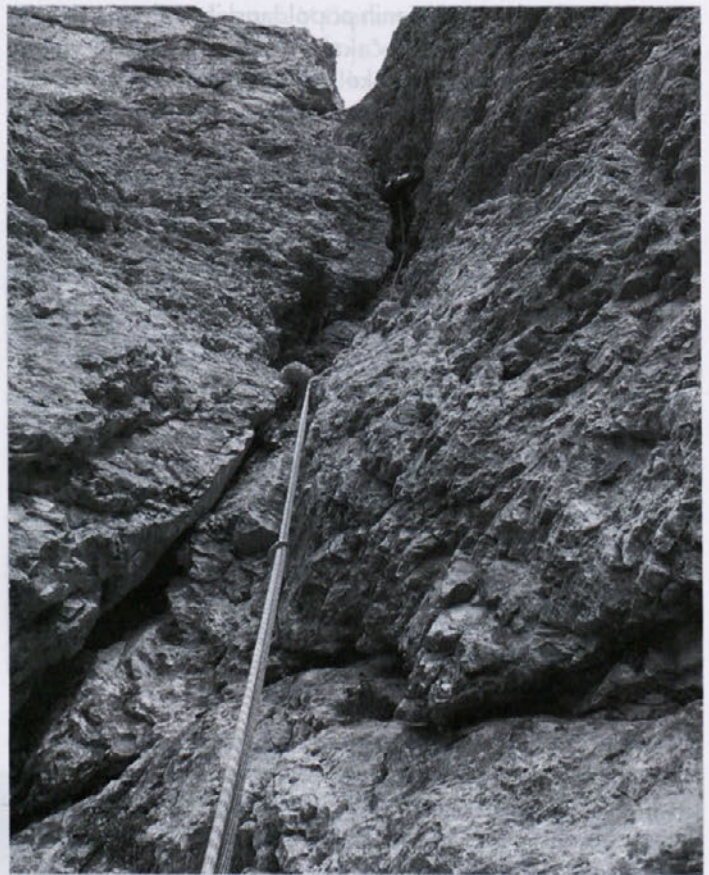

Pri zajtrku. Foto: Pija Zalokar

visok vrh Piz Boe, ki se nahaja v bližini Marmolade, katera je z 3342 m najvišji vrh Dolomitov. Gregor in Maja sta se potepala po bolj ravnih predelih v okolici, midva pa sva krenila s prelaza Pordoiyoch po zahtevni zavarovani planinski poti – ferati proti zastavljenemu cilju. Ta smer je na posameznih mestih zahtevala precej plezalskih spretnosti in brez opreme za varovanje vanjo zagotovo ne bi vstopila. Po štirih urah sva stala v pravi gneči na vrhu te gore, saj se lahko z druge strani nanjo prcingaš z vzpenjačo precej visoko, tako da je potrebno le uro nezahtevne hoje in ga osvojiš. Nasploh smo opazili, da v Dolomitih vodijo vzpenjače skoraj na vsak hrib. No, pred nama je bilo vseeno še

veliko hoje nazaj v dolino. Sestopila sva po drugi strani gore po ne tako strmi, a daljši poti, ki je vodila naravnost v naš šotorski tabor. Vreme je bilo ta dan vse bolj stabilno, tako da sem dobil od sonca opekline po obrazu, saj sva pozabila vzeti s sabo zaščitno kremo. Utrujena, jaz z manjšim glavobolom (od močnega sonca), sva se potem osvežila v mrzlem potoku in se lotila kuhanja večerje. Na jedilnem listu je bila seveda pašta.

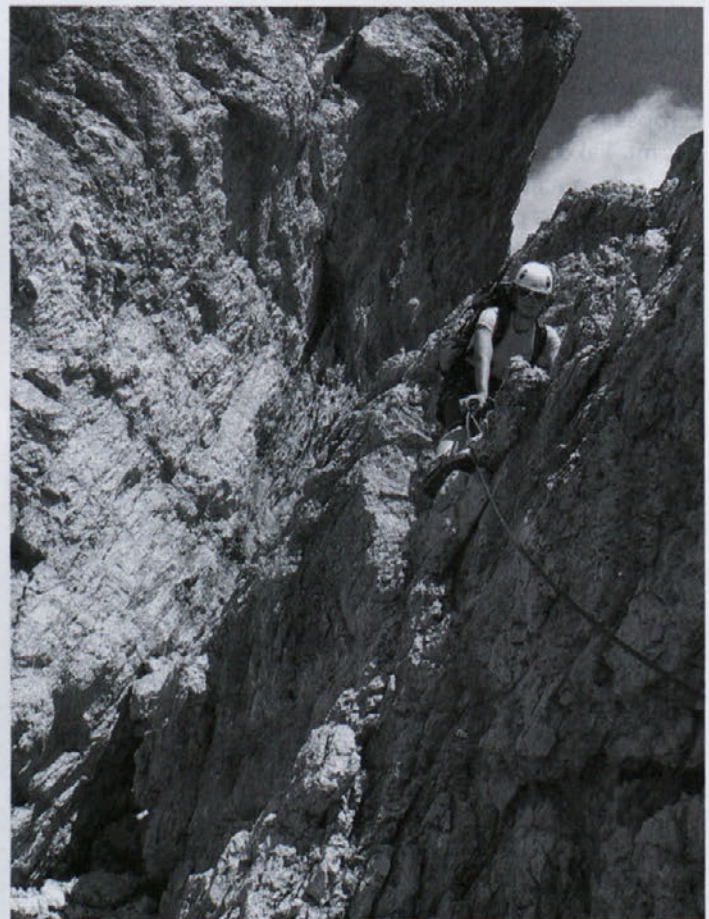
Naslednja dva dneva sva plezala z Gregorjem v steni Piz Ciavazeses. Razpoložena sva bila bolj počitniško, saj je tam okolica tako lepa, da bi lahko cel dan preprosto užival v razgledu na kakem travnatem pobočju ali pa nižje v senci borovcev, samo da je tam preko dne mrgolelo mravelj. V četrtek sva preplezala zelo lepo smer Schubert (VI, 250 m), v petek pa smer Abram-Kante (VII, 300 m). S plezanjem sem v soboto nadaljeval s Pijo, ko sva izbrala lažjo smer z imenom Via rampa (IV+, 300m). To je bil tudi zadnji dan naše odprave, saj se je vreme začelo slabšati. Do noči smo pospravili šotore in opremo ter se odpeljali na vrh prelaza v gorski hotel na kavo. Vmes je že pričelo deževati in s pričo slabe napovedi smo se odločili za odhod proti domu. Vračali smo se skozi mesto Belluno po dolini reke Pijave mimo Benetk in Trsta naprej proti Sloveniji. Domov smo prispeli utrujeni a zadovoljni v nedeljo zjutraj. Dolomiti nam ponujajo še neštete možnosti za plezanje in hojo po hribih (pozimi se tam seveda smuča), a kot cilj v prihodnjem letu naju z Gregorjem najbolj mika dolga smer Fedele (V+, 1000 m) v ogromni steni, ki smo jo teden dni opazovali tik za našimi šotori.

V kaminu smeri Via Rampa (foto: Pija Zalokar)

Razgled z vrha Piz Boe-ja (foto: Andrej Mivšek)

Pija na poti na Piz Boe. Foto: Andrej Mivšek

KREDARICA – BOLAN SEM BIL...

Jože Lazar Z. 16

Sedim doma in gledam »kalendar«. Zopet je leto naokrog in Triglavsko Marija kliče. V daljavi grmi. Včasih tega nisem opazil, zdaj pa slišim prav vsak grom. Ko smo bili še otroci, so nam starši rekli, da se Bog krega. Vedno me misli zanesejo tja med gore in lahko si predstavljam odmev med vrhovi.

Beseda je dala besedo in trije stalni gorniki smo se odločili, da gremo, pač tradicije se je treba držati. Zvečer smo se odpravili od doma v Aljažev dom v Vratih. Tam smo prespali in naslednje jutro nadaljevali pot proti Luknji. Vreme je bilo žalostno, kot da nas sonce ne mara. Sem ter tja se je pokazal kakšen sončni žarek. Stopili smo v steno, čeprav z malce strahu. Počasi smo se vzpenjali proti vrhu, kajti previdnost je mati modrosti. Prišli smo na vrh stene, pod nami se za kratek čas pokaže Aljažev dom. Malo posedimo in spregovorimo par besed ob »takratkem«. Nadenemo si nahrbtnike in počasi nadaljujemo pot čez Plemenice proti vrhu. Megla postaja čedalje gostejša in piha vedno močnejše. Naenkrat se nam pokaže Aljažev stolp. Uf, kako piha. Naredimo nekaj posnetkov in smehljaje opazujemo krst prvopristopnikov. Počasi se odpravimo po grebenu proti Planiki. Gremo po grebenu čisto majhni, da nas sapa ne odnese. Piha in piha. Prišli smo na Planiko, tam nam postrežejo s toplim čajem. Mi pa smo se odpočili in nabrali novih moči za naslednji dan. V koči nam ni bilo dolgčas, saj se v gorah tako ali tako že vsi poznamo.

Zjutraj malo poležimo, nič se nam ne mudi. Zjutraj, ko vstanemo, nas čaka presenečenje. Rahli sončni žarki se pokažejo. Stopimo ven, čisto mirno in toplo je, pogled enkrat. Po grebenu se vije dolga kolona »romarjev« na vrh Triglava. Tudi mi se počasi odpravimo po Malem Triglavu k Mariji Snežni na Kredarico. V daljavi se sliši brnenje helikopterja. Glas postaja čedalje močnejši. Helikopter se pripravlja, da bo pristal. Pristal je, počasi se odpirajo vrata. Iz helikopterja stopi bolniški župnik g. Šlibar. S seboj je pripeljal skupino invalidov na vozičkih. Kakšno veselje in radost je prihajalo iz teh ljudi, ko so poromali k Mariji Snežni pod Triglavom. Vsi so bili nasmejani in dobre volje, pa čeprav niso bili na vrhu Triglava. Žal na tem skromnem papirju ni mogoče povedati vseh misli. Vsaj nekaj misli pa bi rad iztrgal pred pozabo, saj imajo vrednost za našo vsakdanjost. Bolniki so še posebej božji prijatelji, saj s svojim trpljenjem pomagajo reševati svet. Hitro smo postali prijatelji. Med mano in Tonetom Planinškom se je vnel iskren, dobrosrčen pogovor. Tone je znan fotograf, veliko fotografira za revijo Prijatelj. Huda bolezen ali nesreča jih je priklenila na voziček. Zdravim ljudem se dogaja, da se pogosto zalotimo ob vprašanih boleznih, trpljenja, prizadetosti in smrti, da jih potiskamo na stranski tir. To niso prijetne stvari in nas vznemirjajo. Lepo je bilo na ta dan na Kredarici, pa čeprav samo za kratek čas. Kar nas osrečuje, naj osreči tudi šibkejši.

Saj sami ne vemo, kdaj bomo mi postali šibkejši. Ko človek zagleda bolnika ali invalida, ga gane pri srcu in si misli sam pri sebi; hvala Bogu, da sem zdrav. Res je, zdravje je naše največje bogastvo. Zdravi ljudje imamo nešteto želja, bolan pa samo eno, da bi bil zdrav.

Prišel je čas slovesa. S solzami v očeh so se poslovljali in si mislili, Bog ve, ali bom še kdaj tukaj. Ob blagoslovu se je g. Urbanija vsem zahvalil, ki smo prišli k Mariji, posebej še invalidom. Ob slovesu je rekel znamenite besede: »Boglonaj, da smo prijatelji.« Bog daj, da bi bilo res tako.

Srečen pristanek na Kredarici. Foto: Jože Lazar Z.16

Nemo se ozirajo proti vrhu... Foto: Jože Lazar Z. 16

Pred kapelico Marije Snežne. Foto: Jože Lazar Z. 16

OKTOBERFEJST

Mojca Mivšek

V mesecu oktobru se je v kavernah odvijal super žur Oktoberfejst. Začel se je s petkom, 21.10. popoldne, in je trajal non-stop do nedelje, 23.10. do polnoči.

Za prijetno glasbeno vzdušje sta poskrbela DJ Piki in DJ Smejko. Poskrbljeno je bilo tudi za pijačo, popopran sirček in »pivske« klobase. Svoj rekord v pitju piva je postavil v enem večeru DJ Smejko, ki je na sobotni večer zvrnil kar 23 kozarcev 0.5 piva. Za tiste, ki pa je bilo vse skupaj malo prenaporno, pa so si lahko odpočili na udobnem ležišču, ki je bilo dodatno oblazinjeno.

Oktoberfejst se je končal uspešno, organizatorji so bili zelo navdušeni nad končnim rezultatom in obiskovalci, ki so pripomogli, da je Oktoberfejst sploh uspel.

RECEPTI

MANČMELOV REZINA

Biskvit:

- 4 rumenjaki
- pecilni prašek
- 20 dag sladkorja
- 2 dl mleka
- 16 dag moke
- 3 dag kakava
- naribana limonina lupina

Nadev:

- 4 beljaki
- 10 dag sladkorja v prahu

Preliv:

- 7 dag margarine
- 7 dag jedilne čokolade

Vse sestavine za biskvit zmešamo skupaj in pečemo 20 minut pri 180°C. Nato vzamemo biskvit iz pečice in ga namažemo z nadevom, ki smo ga pred tem stepili v sneg. Damo v pečico in pustimo še približno 10 minut, da se sneg malce posuši. Ohladimo. Ko se malo ohladi, prelijemo še s prelivom.

Dober tek! Mateja Lazar

Slika je zgolj simbolična...

BASEN O VRABČKU

Jasmina Kogovšek

Zima. Zmrzuje tako močno, da poka drevje in se lomi. Na veji sedi prezebel vrabček, ki omahne na pot. Ravno v tem trenutku mimo konj vleče voz in spusti konjsko figo na vrabčka. Vrabček se ogreje, veselo zažvižga. Mimo pride lisica, ga potegne iz konjske fige in ga požre.

Kaj je nauk te basni?

Prvič: Ni vsak tvoj sovražnik, tudi če ti serje na glavo.

Drugič: Ni vsak tvoj prijatelj, tudi če te iz dreka vleče.

Tretjič: Če si že v dreku, ne čivkaj!

ČASOPIS

»Imam res čudovitega psa!» se hvali Ivan prijatelju. »Vsak dan mi v posteljo prinese časopis!»

»To pa res ni nič takega!» reče prijatelj.

»Kako da ne? Saj sploh nisem naročen na časopis!»

ŠALE

Olga Vehar

Ženin in nevesta gresta na prvo poročno noč v sobo. Zunaj grmi, bliska in treska. Nevesta žalostno gleda skozi okno in pravi ženinu: »Vedno si pravil, kako bo lepa prva poročna noč. Zdaj pa poglej, kaj se dogaja.«

Fant in dekle se poročita. Ko sta se odpravila zvečer spat, je bil ženin ves srečen in vesel, kako bo objel svojo ženko. V sobi pa je začela žena odlagati s sebe. Najprej lasuljo, nato umetne zobe, potem še umetne prsi. Mož se prestraši in zakriči: »Nehaj, kaj bo pa zame ostalo? Kaj bom pa jaz objel, če boš vse odložila?«

»Poznam dojenčka, ki je imel ob rojstvu več ušes kot zob,« pravi nagajivi fant mladi mamici. »Grozno!« pravi mamica. »Nič grozno, saj ob rojstvu ni imel nobenega zoba!« se odreže fant.

Vozniško dovoljenje

»Gospa Majnikova, najbolje bo, da vam vzamem voziško dovoljenje«, pravi sodnik za prekrške starejši dami. »Ta mesec ste že povozili štiri pešce. «Koliko se jih pa sploh sme?» vpraša začudena gospa.

ŠALA

Angela Gantar

V Logatcu je bila enkrat birma. Prišel je škof in spraševal birmance o Svetem Pismu, katekizmu. Enega, ki ni nič znal, je vprašal, kdo mu bo vezal birmo.

Ta mu je odgovoril: »Mama je rekla, da ni treba, da ve vsaka šema.«

VICI

Janko Rupnik

Ata kara svojega malopridnega sina Tončka in mu na koncu svoje vzgojne razlage reče: »Veš, Tonček, vse ti lahko dam, samo pameti ti ne morem dati.« Tonček pa modro odgovori: »Ja ata, vsak lahko da le tisto, kar ima.«

Polde da enoletnemu sinčku poizkusiti malo vina iz kozarca in otrok si prav oblizuje ustnice. Poldetova žena se jezi nad moževim početjem, le ta ji odgovori: »Nič se ne jezi, mu bodo bolj zobje rastle.« »Veš, Polde, če bi vino koristilo za zobe, bi jih ti imel že po dve vrsti spodaj in zgoraj« odgovori žena Poldetu.

Gustl se ni ogibal pijače in stvar je prišla tako daleč, da je moral iti na zdravljenje alkoholizma. Ob prvem pogovoru z zdravnikom ga zdravnik vpraša: »Kdaj ste začeli piti?« Gustl se odreže: »Prvi dan, ko sem se rodil.«

Andraž je imel prav sitno mamo, ki mu ni ničesar zaupala in se je vtikala v prav vsako zadevo, tudi tehnično. Tako je Andraž nekega dne menjal olje pri traktorskem motorju. Iztoči staro olje in natoči platenko novega skozi odprtino v pokrovu motorja. Mama je bila tudi tokrat za kontrolo, pogleda v odprtino pokrova in takoj komentira: »Andraž, olja je premalo, nič se ga še ne vidi skozi luknjo.«

Janez je imel prav pobožno ženo, ki je rada molila, sam pa ni bil prav navdušen nad molitvijo. Pride žena enkrat od maše, kjer je slišala lepo pridigo in reče Janezu vsa v zanosu: »Joj, Janez, kako bi jaz še bolj goreče molila.« Pa ji Janez odvrne: »Zakuri butrco, se usedi nanjo in moli.«

Blodinki se ustavi avto, motor noče več vžgati. Stopi iz avta, odpre pokrov motorja in gleda v moto, r kaj bi se neki moglo pokvariti. Potem opazi hladilni ventilator in vzklikne: »Saj ni čudno, gotovo je ta ventilator pogasil svečke.«

OBČINA IDRİJA

JAVNI SKLAD ZA KULTURNE DEJAVNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE IZPOSTAVA IDRİJA

**Avtobusni prevozi s turističnim avtobusom
do 35 oseb in
servis kmetijskih strojev
(motorne žage, kosilnice in traktorje).**

OBLAK FRANCI s.p.

ZALOŽBA BOGATAJ
ABC MERKUR d.o.o. Idrija
telefon: 05 377 37 47, 05 372 22 80

Vesele božične praznike in srečno novo leto 2006!

Fotografija: Robert Rijavec

